

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера а по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25. пр.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Излази суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

Претплата се шаље поштомском упућеником непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се наручити, г. Вељу Рамадановићу, в. д. агента у Котор. Дописи се шаљу Уредништву Гласу који се не враћају.
Одласи се шаљу администрацији и налажују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит езова до 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут до 2 пара, за виших слова ерзајерно ише.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо ми потврдили и потврђујемо:

ЗАКОН

Устројству војске

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Сваки је црногорски држављанин дужан служити у војсци (чл. 122. Устава) и на позив **Господарев** бранити оружјем у руци своју отаџбину до потпуног исцрпљења свију сила.

Војска је одбрана отаџбине и потпора законитости.

Члан 2.

Да би се тај узвишени и свети задатак што успијешније испунио, војна ће у права редовнијем путем још у вријеме мира:

а) спојити у правилно организовану целину све црногорске држављане способне за руковање оружјем и дати им спрему према савременим војним захтјевима;

б) држати у приправности потребну количину оружја, тајна, инжењерског, болничарског и другог ратног материјала, који по каквоћи одговара савременим војним захтјевима и који се — у случају потребе — не може на вријеме, или пак никако, наћи и одузети од становништва, да се њиме послужи;

в) водити редован и тачан рачун о средствима, која ће се — кад наступи потреба — одузети од народа и ставити на расположење војним властима за употребу према ратним сврхама, пажећи да тај терет буде сразмјерно имовини раздијелен по цијелом становништву, којему ће унапријед бити објављени: услови, ред и начин, по којима ће се то вршити и допције накнадити; и

г) држати увијек у приправности план преласка из редовног у ратно стање као год и план вјероватних операција.

Члан 3.

Оружана снага Црне Горе оличена је у народној војсци. Један њен, и то већи дио, састоји се из свију црногорских држављана (према одредбама чл. 4. и 5. овог закона) и сазива се привремено на вјежбања, а други, односно мањи, њен дио представља органе војне управе, који служе за непосредно извршење прописа чл. 2. овог закона, те се с тога налази стално на служби.

Члан 4.

Војна обавеза за сваког црногорског држављанина траје од 1. јануара оне године, у којој он навршује 18 година од рођења, па до закључно 31. децембра оне, у којој навршује 62 године од рођења и он је извршује према прописима овог закона.

Члан 5.

За све вријеме вршења војне обавезе било на редовнијем вјежбањима (чл. 9.) било на ванреднијем скуповима (чл. 26. почевши од часа поласка са свога мјеста пребивања, па до повратка на исто, војник потпада под прописе војних закона. Према томе, он се је дужан покоравати наредбама својих старјешина, као и одредбама дисциплинарног правила и осталијех прописа и уступава. За учињена кривична дјела у томе времену војник потпада под одредбе **Кривичног закона**.

За све остало вријеме црногорски је држављанин грађанин и користи се свима правима, која му Устав и закони, као грађанину, дају; али у случају војничке државне потребе, дужан је слушати своје

надлежне војничке старјешине и њихове наредбе извршивати.

Члан 6.

Старјешина, који би за вријеме обавезних војничких вјежбања или ванредних скупова био неправичан, пристрасан или осветљив према подручницама због каквих њихових приватних односа и интереса, биће подвргнут одредбама **Кривичног закона**.

ДИО ПРВИ НАРОДНА ВОЈСКА

А) Подјела народне војске.

Члан 7.

Према ратним задатцима и величини терета скопчаних са војном службом, народна војска дијели се на класе, којима су границе одређене на основу година старости појединаца.

Према томе Црногорска Народна Војска дијели се на:

а) **рекрутску класу**, у којој је рок службе двије године, и то од 1. јануара оне године, у којој војник навршује 18 година од рођења, па до закључно 31. децембра оне, у којој навршује 19 година од рођења; а тако да вјежбање подијељено у обије године не може трајати дуже од 12 мјесеца.

б) **активну војску**, коју сачињавају прва и друга класа, а у којој рок службе траје 33 године и то: од 1. јануара оне године, у којој војник навршује 20, па до закључно 31. децембра оне, у којој навршује 52 године од рођења.

У прву класу активне војске одређују се они војници, који по својој физичкој способности могу издржати највеће терете скопчане са војном службом, а који се уз то могу с коришћу оспособити за бојну употребу.

У другу класу активне војске одређују се лица, које не одговарају условима који се траже од прве класе, као и она, која нарочита војна комисија одреди стално или привремено на службу у другу класу, услед тога, што не могу због особитих прилика вршити обавезу у првој класи активне војске;

в) **резерву**, у којој је рок службе десет година, и то: од 1. јануара оне године, у којој војник навршује 53 годину од рођења, па до крајње границе војне обавезе.

Примједба: — Лица која се — при преводу из активне војске у резерву затеку у другој класи, продужују припадати истој све до крајње границе војне обавезе.

Војници такође се из резерве могу превести у другу класу било због физичке неспособности за вршење војне обавезе у резерви, било по увиђавности војне комисије, због особитих прилика у којима се појединци могу наћи.

Члан 8.

Осим поменуте подјеле војске на класе (чл. 7. овог закона), сваку од ових дијели Министарство војно на **родове оружја** и разне **стрике** према чисто војним потребама.

Б) Извршивање војне обавезе.

Члан 9.

За вријеме трајања своје војне обавезе сваки црногорски држављанин, изузев лица специјалне службе, дужан је учествовати сваке године у вјежбањима оне класе, којој припада (чл. 7.) и вршити дужности према чину, звању или стручном задатку, за који је одређен од стране Министарства Војног, за онолико дана, колико је овим законом предвиђено, (изузев случајева предвиђених у чл. 10. до и са 22. овог закона).

Члан 10.

Од учешћа у обавезним вјежбањима ослобођава војника његове тешка болијест и то за онолико колико је потребно да оздрави, или пак смрт ближе својте у усходећој и нисходећој линији до ког било степена; у побочној линији до шестог а по тазбини до другог степена закључно, за онолико, колико је потребно, да се умрли сахрали. У једном и другом случају догађај треба да буде освједочен мјесним војним властима.

Члан 11.

Лице, којему какав озбиљан недостатак тјелесни или душевни, или каква хронична болијест спречава привремено или стално, да одговара личним војним обавезама, али које је ипак и поред тих недостатака у стању привређивати, може бити надлежно ослобођено од те обавезе, да је бити дужан плаћати у корист војног фонда суму 10% од цијелог његовог имовног, коју то лице плаћа за сваку годину док траје то ослобођење, или до првог јануара оне године у којој ослобођени навршује 62 године од рођења.

Ако је ослобођено лице члан заједнице, имовна обавеза од 10% по овом чланку има се израчунавати према дијелу имовине, који припада лично ослобођеноме лицу и за њу одговарају старјешине заједнице.

Од горњег плаћања ослобођавају се она лица, која плаћају испод 10 круна порезе и дације.

Недостатци, на основу којих се лице, које потпада војној обавези, може ослободити исте, побројани су у првоме **џрилогу** овога закона.

Члан 12.

Ако се војник злонајерно уклони од обавезнијех вјежбања или уопште личне војне обавезе, или се за ослобођење од истијех послужил лажнијем документима, поред одговорности и казне, предвиђене **Кривичним законом** — за пријевару, казниће се новчано до 300 круна у корист војничког фонда.

Члан 13.

Од свакогодишњег учешћа у војничким обавезним вјежбањима ослобођавају се сва лица на државној грађанској служби, као и она на служби државом повлашћених установа, и то: жаљезничари, паробродско особље, мониторско, која врше редовне и јавне службе; али у годинама у којима се не јаве на војна вјежбања, дужна су плаћати имовну војну обавезу према 11. члану овога закона. Поменути обавезни су, бар један пут у три године, по наредби претпостављеног старјешине, јавити се на вјежбање.

Члан 14.

Од редовнијех рекрутскијех вјежбања ослобођавају се ђаци, који походе у држави или на страни, какву школу, а Министарство Војно одређиће, да ти ђаци сврше за вријеме школских ферја рекрутска вјежбања. Ако ђак за вријеме школовања из ма каквих оправданих разлога не би могао извршити рекрутску обавезу, дужан ју је извршити, пошто школу остави. Они пак од њих, који се уче у каквој војничкој школи на страни, или који имају официрску или подофицирску свједоубу, какве стране војничке школе или војске, ослобођавају се од рекрутске обуке и одређују на одговарајућу дужност у народној војсци у строју или на специјалној служби, према одредбама овога закона.

Члан 15.

По свршетку рекрутске обуке и петогодишњег редовног учествовања у обавезнијем вјежбањима, сваки војник има право, због својих домаћих прилика, пропустити, у року од три године, једно годишње вјежбање, о чему је дужан извјестити свог четног командира најдаље на 15 (петнајест) дана прије почетка вјежбања и по добијеном ослобођењу уложити, као накнаду за пропуштено вјежбање, у корист војничког фонда суму према чл. 11. овога закона, која не може бити мања од 5 круна.

Члан 16.

Лица, која се налазе изван отаџбине, сматрају се у саставу народне војске, али се ослобођавају привремено од обавезнијех војничких вјежбања под дољенаведеним условима:

а.) чиновници, који се налазе у иностранству на државној служби, морају се јавити на обавезна војничка вјежбања — једном у пет година, али су дужни плаћати за пропуштене године имовну војну обавезу (чл. 11.).

б.) Остали црногорски држављани, који се налазе у иностранству, а припадају

активној војсци или резерви, дужни су сваке године извјештавати непосредно или посредно (преко кога било) претпостављеног старјешину о мјесту свога пребивања и учествовати у обавезнијем војничкијем вјежбањима своје класе сваке пете године и платити штабу надлежне бригаде, у корист војничког фонда, за сваку пропуштену годину војни прирез према члану 15. овога закона.

Који се од њих не би пријазно ни шесте узастопне године на годишње вјежбање платиће двојну таксу (предвиђену у чл. 15. ов. закона); за непријављивање, седме узастопне године, платиће троструку таксу, а осме четвороструку, која не може бити мања од 300 круна и огласиће се по истеку осме године за војног бјегунца.

Члан 17.

На основу доказане болијести, овјерене свједоубом мјесног љекара и потврђене од стране представника наше државе, или ако га нема, мјесне власти, сваки црногорски држављанин ослобођава се од глоба изложених у претходном чланку, за све вријеме трајања, болијести. Такву свједоубу дужан је дотични поново упутити сваке године, док болијест траје штабу своје бригаде, иначе ће се сматрати да је оздравио и према њему ће се поступити по одредбама овога закона.

Члан 18.

Ни један црногорски држављанин не може добити државне службе док не изврши обадва обавезна рекрутска вјежбања, или буде од њих надлежно ослобођен. Они, који би били привремено ослобођени — због тјелесне неразвијености, могу добити државну службу, али су дужни накнадно, кад се оспособе, вјежбања извршити.

Свештеници признатих вјероисповијести у држави ослобођавају се војне обавезе, али ни они тај чин не могу добити, док не прођу обадва обавезна рекрутска вјежбања. Они од њих, које министар војни одреди у сагласности с министром црквених послова за војне свештенике, с објавом ратног стања улазе у састав одљења, којима су додијељени и иду с њима у рат.

Члан 19.

Онај, који себе намјерно онеспособи за војну службу, послје издржате казне одређене му за то војним судом, плаћа годишње суму, два пута већу од предвиђене у чл. 11. овог закона, која не може бити мања од 20 круна годишње у корист војничког фонда — све до границе, кад војна обавеза престаје. Ако исти буде способен вршити ма какву војничку дужност, поред одређења на исту, плаћа годишње у корист војничког фонда суму предвиђену у чл. 11. овога закона.

Члан 20.

Војник, коме је немогуће учествовати у рекрутскијем обавезнијем вјежбањима због издржавања досуђене му казне војним или грађанским властима, мораће ова по издржатој казни проћи, ако није прошао 30 године.

Члан 21.

Војник, осуђен на губитак грађанске или војничке части, губи право учествовати у војничким скуповима и обавезнијем вјежбањима, а за сваку годину трајања казне плаћа у корист војничког фонда суму, два пута већу од предвиђене у чл. 11. овог закона.

Члан 22.

Иступити из поданства не може ниједан војни обавезник — док не прође рекрутска вјежбања и не одслужи пет година у активној војсци. У ратном стању као и за вријеме спрме за то, ниједан војни обавезник не може иступити из војске или држављанства, па макар и имао само имовну обавезу.

В) Позив на вјежбања.

Члан 23.

Позив војника на обавезна вјежбања врши Министарство Војно преко штабова дивизија, који се за извршење тога обраћају дотичним подручним војним вла-

стима а ове, према добивеним упуствима извјештавају позвате усмено или писмено, означајући тачно дан, час и мјесто пријаве.

Члан 24.

Да би се сваки војник могао припремити за предстојећа обавезна војничка вјежбања и њима на вријеме предстати, поред редовног позива преко надлежних, објављује се почетак и врста вјежбања и преко службеног листа најмање на 30 дана прије њихових почетака, а по могућности што раније, ради оних, који се налазе у иностранству.

Члан 25.

Обавезна војничка вјежбања, војник мора проћи у јединици, којој припада. У случају пак, да војник станује изван рејона своје јединице, може, с претходном дозволом команданта свог батаљона, проћи курс вјежбања и у јединици, у чијем рејону станује. Ову ће дозволу обавезник тражити преко команде оне јединице, у којој намјерава извршити вјежбање.

Ако оваквих у једној јединици има више, састављају се ради вјежбања у засебне команде. Рекрутску, десечарску и водничку школу сваки мора проћи у својој дивизији.

Г) Ванредни скупови народне војске.

Члан 26.

Осим на обавезна војничка вјежбања, (предвиђена у чл. 9. до 22. закључно овог зак.), сваки војник обавезан је, по наредби предпостављеног старјешине официрског чина, у свако доба доћи оружан на одређено мјесто.

Дотичне старјешине могу наредити речено окупљање само:

а.) по непосредном налогу *Његовог Краљевског Височанства Књаза Госјодара*;

б.) по наредби: министра војног, надлежног дивизијског, бригадног и баталионског команданта у случају војничке потребе; и

в.) на захтјев управних, грађанских власти ради предупређења или спречавања нереди, као и другим опасним и хитним случајевима, које закон предвиђа и на начин, који закон прописује за потраживање оружане помоћи.

За свако овакво, ванредно, окупљање јединице под оружје треба најбржим путем извјестити претпостављеног старјешину и министра војног.

Члан 27.

Ако се докаже, да прилике, на основу којих је предпостављени наредио предвиђено (чл. 26. овог закона) окупљање јединице под оружје, нијесу захтевале употребу тога средства, наредбодавалац или власт, која је тражила оружану помоћ, подлећи ће одговорности за службену необазривост или злоупотребу власти према величини погрешке.

Д) Контрола извршења војне обавезе.

Члан 28.

У личну службену књигу војника, коју сваки добија из надлежне команде дивизије по свршетку првог рекрутског вјежбања, (чл. 49.) уписује се: свако обавезно вјежбање и његово трајање, које је војник извршио; свака службена промјена коју је и зашто војник претрпио; сваки новчани улог у војнички фонд — са назначењем за шта му је улог узет и свака војничка казна, коју је и зашто војник издржао.

Податци у овој књизи попуњају се према даљим одребама овога закона и по њој се врши контрола службе у народној војсци. Сви податци у њој заведени у цијелости се преписују у нарочите књиге у надлежној бригадној команди.

Члан 29.

Фалсификат у службеној књизи поврх казне, предвиђене Војно-Кривичним законом за пријевару, кажњава се још и новчано према 15. члану овога закона — у корист војничког фонда.

Ђ) Пролажење службе у народној војсци.

а) Уписивање у војску.

Члан 30.

Сваки црногорски држављанин мора се најдоцније до 31. децембра оне године, у којој наврши 16 година од рођења, пријавити лично командиру чете, у свом родном мјесту, ради уписивања у спискове позива за рекрутско вјежбање.

Члан 31.

У случају, да се уписник из оправданог узрока не може лично пријавити четном командиру, ради уписа, ово су дужни учинити родитељи или старатељи са назначењем узрока личне непријаве и мјеста, гдје се уписник налази.

Члан 32.

Ради олакшице и тачности састављања рекрутских спискова од стране четног командира, парохијски свештеници дужни су сваке године, најкасније до 31. децембра, спровести оване списак младих људи састављен на основу књига рођења, који у тој години навршују 16 година од рођења, са назначењем: родног мјеста, дана, мјесеца, године рођења, као и имена родитеља појединца.

Члан 33.

За нетачно или злонамјерно вршење дужности (чл. 32. ов. зак.) свештеник ће се подврћи казни по § 143. грађ. крив. законика; за несвојевремено вршење горње дужности биће кажњен на тужбу војних власти глобом до 100 перпера у корист војничког фонда за сваки поједини случај, коју казну изриче грађански надлежни суд.

Члан 34.

Четни је командир, дужан најдаље до Петрова-дне идуће године у заједници са племенским капетаном или предсједником варошке општине, саставити на основу свештеничких спискова и према личним пријавама један општи списак свијех младих из његове чете, који су навршили у прошлој години шеснаест година и спровести га заједно са свештеничким списком редовнијем путем команди надлежне бригаде. У тим списковима четни ће командир назначити, који се уписници нијесу лично пријавили, у исто вријеме навести узрок, зашто се нијесу пријавили.

Уз овај списак, четни ће командир спровести команди бригаде и списак оних лица, која су пропуштали или нијесу довршила прво рекрутско вјежбање — назначивши и узрок томе.

Члан 35.

У случају недостатка докумената или сумње о годинама младих за упис у спискове рекрутског позива, питање рјешава четни командир у договору с дотичним племенским капетаном и предсједником општине према тјелесној развијености уписника.

Члан 36.

За све неисправности у списковима биће кажњени према степену немарности или несавјесности четни командири, капетани или предсједници варошкијех општина, поред казне одређене за то законом, још и глобом до 300 перпера у корист војничког фонда.

б) Рекрутска класа.

1. Пролажење првог рекрутског вјежбања

Члан 37.

Бригадни штабови примивши (у смислу првог става чл. 34.) спискове младих, који у идућој години навршују 18 година од рођења, дужни су исте контролисати и најдаље до 1. октобра сваке године објавити преко четних командири. У исто вријеме узимљу преко грађанских власти на одговорност родитеље или старатеље, који нијесу поступили према члану 31. овог закона.

Младиће, подлежне првом рекрутском вјежбању, који се било службом било иначе баве изван рејона своје чете у границама отаџбине, бригадни штабови позивају преко командира чета оних рејона, у којима се дотични налазе, означивши час, дан и мјесто пријаве.

Младиће, подлежне првом рекрутском вјежбању, који се баве у иностранству, позивају четни командири преко њихових родитеља или старатеља, означајући им вријеме и мјесто пријаве. Родитељи или старатељи, који се оване не одазову, подвргавају се казни коју за то дјело прописује Војно-Кривични закон.

Члан 38.

Дивизијске команде одређују вријеме и мјесто пријаве рекрута, ради пролажења рекрутског вјежбања, према општем распореду извођења наставе, које је Министарство Војно прописало за сву идућу годину. Тако одређено вријеме и мјесто, дивизијске команде редовним путем, саопштавају позватијема према чл. 23. овог закона.

Члан 39.

Заједно са онима, који се пријављују на вјежбање у години у којој навршују 18. годину од рођења, јављају се на одређено мјесто и они, који из ма каквог узрока нијесу прошли или довршили прво рекрутско вјежбање, кад је томе било вријеме.

Спискове ових састављају и шаљу дивизијском штабу бригадни штабови заједно с рекрутским списковима.

Члан 40.

Који се од позватих на рекрутско вјежбање не пријави на вријеме на одређеном мјесту — без оправданог разлога, кажњава се по свршеном вјежбању са по два дана затвора о свом трошку, које

може замијенити са 6 перпера глобе у корист војничког фонда.

Члан 41.

Закашњење или непријављивање на рекрутско вјежбање на одређеном мјесту оправдано је само у случајевима, које овај закон предвиђа за привремено ослобођење, као и у случајевима неодољиве силе. Закашњење због смрти своје војника (чл. 10. овог закона) не смије бити веће од пет дана.

У сваком случају закашњење треба да буде званично оправдано од стране мјесне војничке власти, која ће образложити узрок истога.

Члан 42.

Уписника, позватог на прво рекрутско вјежбање, који се не би јавио у току цијелога трајања вјежбања без оправданог узрока, а налази се у отаџбини, надлежна дивизијска команда набавља преко управних власти — које су се дужне томе одазвати — и подвргава га казни до 4 мјесеца затвора, коју може замијенити новчано у корист војничког фонда, рачунајући за сваки дан по 3 перпера, а по издржању казни оставља га на рекрутско вјежбање.

Уписник који би пошао у иностранство, пошто је добио позив на прво рекрутско вјежбање и не дошао до краја године у којој је позват, огласити ће се као војни бјегунац, те ће се према таквом поступити према одредбама војно казног законика.

Који би дошао у току исте године, а не оправдао своје закашњење, подвргаће се казни према првом ставу овога члана.

Уписници, који су позвани на прво рекрутско вјежбање, а већ се налазе у иностранству, сматраће се као војни бјегунци — ако не би дошли до краја друге године, рачунајући од дана кад су позвати, те ће и се и према њима поступити по одредбама Војно-Кривичног закона.

Члан 43.

По свршеном позиву позватих младих на рекрутско вјежбање, пријављени подвргавају се лекарском прегледу. Примљени, пошто положи заклетву на вјерност, дијеле се по родовима оружја и струкама према наредби Министарства Војног, а привремено ослобођеним, услед слабости или недовољне тјелесне развијености, заказује се поновни лекарски пријеглед и пријава на рекрутско вјежбање.

Члан 44.

Програм рекрутског вјежбања дивизијске команде примају из Министарства Војног сваке године са општим распоредом годишњих вјежбања (чл. 38). Према томе програму дивизијски штабови израђују у појединостима распоред дневног рада и занимања.

Члан 45.

Непосредни надзор при извођењу наставе рекрутског вјежбања и администрацију воде команде дивизија, које се, у случају потребе, на захтјев команданта дивизије, а по наредби Министарства Војног, попуњавају потребитим бројем прикомандованих официра, или стручних лица за извођење разних настава, или из штабова, подручних дотичној дивизији, бригада или из Министарства Војног.

Потребити број подофицира за извођење рекрутског вјежбања позива се од приправника за десечарски и воднички чин из исте дивизије и од подофицира на сталној служби, који се у томе случају држе при штабу дивизије.

У случају недостатка приправника за десечарски и воднички чин, потребити број подофицира за извођење вјежбања попуњава се из десечара и водника активне војске (чл. 46. овога закона).

Члан 46.

При рјешавању питања, да ли треба позвати десечара, водника и официра из активне војске и у коликом броју ради извођења рекрутског вјежбања (чл. 45.), команда дивизије дужна је узети за основу: да једноме десечару не буде додијелено одјељење веће од 6 људи, воднику више од двије десечарије, потпоручику или поручику више од два, а капетану више од четири вода.

Члан 47.

Обољели војници за вријеме рекрутског вјежбања шаљу се на лијечење у дивизијску или грађанску болницу. За такве, командант дивизије — према количини пропуштених вјежбања — посебно рјешава: хоће ли продужити вјежбање на којему од идућих редова првог рекрутског вјежбања у истој години, или ће се идуће године поново јавити на прво рекрутско вјежбање или пак, има ли право пријећи у друго вјежбање, кад му томе дође ред.

Члан 48.

За вријеме трајања првог рекрутског вјежбања не дозвољавају се никакви до-

пусти кући, осим у случајевима предвиђеним (чл. 10. овог закона), због смрти и погребња својте; али такво одсуство не може бити веће од шест дана. Закашњење у томе случају кажњава се према чл. 40. овога закона

Члан 49.

Распуст рекрута са првог рекрутског вјежбања бива сјутрадан по извршеном обавезном пријегледу од стране дивизијског команданта или његовог заступника, при чему сваки војник, који је свршио вјежбање, добија службену књигу, (чл. 28.), чији ће облик прописати Министарство Војно. У ту књигу уписује се: дан пријаве на вјежбања, број проведених дана на вјежбању, вријеме трајања одсустава — ако их је било, учињене погрешке и претрпљене за то казне и глобе — ако их је било, као и обим прођеног вјежбања са оценом постигнутог успјеха у обуци. У току даље службе ово се такође биљежи при сваком годишњем обавезном вјежбању ради оцјене и контроле, кад би дотични ступио у грађанску или сталну службу.

Члан 50.

При подјели службених књига, командант дивизије треба одмах, да испита и ријеша — ако је могуће — разне молбе, потраживања и жалбе присутих; а ако је за ријешење које од ових потребито више времена, одређује рок, до којег ће иста бити ријешена. Ако ријешење молбе, потраживања или жалбе прелази власт команданта дивизије, или не спада у његову надлежност, овај је спроводи на надлежно ријешење.

Члан 51.

Послије распуста рекрута дивизијски штаб саставља и шаље Министарству Војног тачан извјештај о извршеним вјежбањима и успјеху у појединим гранама настава, као и спискове из којих се види: свакодневни број присутних вјежбањима и трајање обуке појединих рекрута, број непријављених и због разних узрока ослобођених, изречене глобе и казне с образложењем истих, прилажући одузету суму новца, и поднешене од стране рекрута молбе, потраживања и жалбе са рјешењем или молбом за исто.

2.) Пролажење другог рекрутског вјежбања.

Члан 52.

Војници, који су с успјехом свршили прво рекрутско вјежбање, позивају се у идућој години и то у оној, у којој навршују 19 година од рођења, на друго рекрутско вјежбање. — Заједно с овима јављају се и они, који ма због каквих узрока нијесу прошли година свршили друго рекрутско вјежбање.

Вријеме извршења другог рекрутског вјежбања одређује Министарство Војно, а сами позив врше дивизијске команде — као и за прво рекрутско вјежбање.

Члан 53.

Прописи (чланова од 40. до и са 51. овога закона) односно пролажења првог рекрутског вјежбања, вриједи и за рекруте другог вјежбања — с том разликом, што у овоме случају број рекрута додијелених десечару, може бити до 12 (дванајест) чл. 46. ов. закона.

в) Прва класа активне војске.

1.) Редови.

Члан 54.

Првога јануара оне године, у којој навршују 20 година од рођења, младићи, који су с успјехом прошли друго рекрутско вјежбање, уврштају се у прву класу активне војске.

Члан 55.

С објавом ратног стања уврштају се: а) младићи, који су прошли друго рекрутско вјежбање, у прву класу активне војске, не чекајући гореречене границе; б) младићи, који су прошли прво рекрутско вјежбање, као и они, који имају више од 18 година — а нијесу из ма каквих узрока прошли ни кроз једно рекрутско вјежбање, а нијесу ослобођени од личне обавезне службе у војсци, — у резерву народне војске.

Члан 56.

Најкасније до 15. децембра сваке године дивизијски штабови шаљу потчињеним путем четним командирима спискове рекрута, који су у тој години довршили друго рекрутско вјежбање, те се уврштају у прву класу активне војске.

Члан 57.

Редови, прве класе активне војске, обавезни су се јавити сваке године у строј — ради пролажења предвиђених за ту годину вјежбања од стране Министарства Војног. Трајање ових вјежбања одређује Министарство Војно, али исто не може у току једне године бити веће од

10 дана ни за један род оружја или стручну службу, осим на случај маневара, када заједно с овима могу трајати до петнајест дана.

Члан 58.

Врсту вјежбања прве класе активне војске, као и вријеме и зборно мјесто, одређује министар војни према клими и добу пољских радова; али ни у ком случају почетак обавезних вјежбања не може бити касније од Митрова-дне. Почетак вјежбања објављује се преко званичних новина и саопштава потчињеним путем према одредби чл. 24. овога закона.

Члан 59.

Подробни распоред вјежбања по данима саставља се у дивизијском штабу на основу упустава примљених из Министарства Војног и разашиле бригадним и баталионским командантима и четним командирима тако, како би последњи били с њим упознати најкасније на четири дана прије почетка вјежбања.

Члан 60.

Сваки дан закашњења на зборно мјесто без оправданих разлога, кажњава се са по три перпера у корист војничког фонда, које може замијенити затвором у смислу члана 40. овога закона.

Члан 61.

Распуст војника после сваког скупа врши се онако, како је речено за рекруте (чл. 49. и 50. овога закона), с том разликом, што потребите биљешке у службеним књигама чини четни командир, а жалбе, потраживања и молбе рјешава руковалац вјежбања, ако спадају у круг његове надлежности. У противном случају, исти их спроводи на надлежно рјешење.

Члан 62.

Четни командир најкасније на 15 (петнајест) дана по распусту с вјежбања спроводе редовнијем путем у штаб надлежне бригаде списак војника прве класе активне војске, који су учествовали у вјежбању или скупу, са копијом уведених у службене књиге прибиљешака. — Образац овог списка прописује Војно Министарство.

Члан 63.

У мјесецу јануару оне године, кад војник навршује 53 године од рођења, дужан се је пријавити у штаб надлежне бригаде ради превода из прве у другу класу активне војске и одређења за даљу службу, што се биљежи у његову службену књигу.

Члан 64.

Ради пријевода из прве класе активне војске у другу или резерву народне војске, или пак коначно ослобођења од личне службе због болести и тјелесних недостатака прије за то одређеног рока овим законом, војник треба, да се пријави штабу надлежне дивизије, гдје се подвргава лекарском прегледу, на основу којег командант дивизије рјешава питање.

Члан 65.

У бригадном штабу — приликом пријевода из прве класе активне војске у резерву — саставља се списак оних војника, који су ревносно прослужили цио свој обвезни рок службе, које би требало одликовати сребрном медаљом за војничку ревносну службу — према пропису о војним одличјима.

Члан 66.

Најкасније до 15. априла сваке године објављују се у службеном листу имена преведених војника у резерву и одликованих према чл. 65. овога закона.

Издавање ових знакова врши министар војни између 20. и 23. априла сваке године. — Ако се војник лично не пријави, знакови се шаљу преко штаба надлежне бригаде.

2. Десечари.

Члан 67.

Редови, најодабранији по способности и доказатој спреми, ако су писмени, могу добити десечарски чин на основу доље изложеног.

Члан 68.

Од приправника за десечарски чин тражи се:

а) да је по успјешном свршетку рекрутских вјежбања прослужио као редов у првој класи активне војске најмање три године, учествујући у свим обавезним вјежбањима;

б) да је по испуњеним условима претходне тачке прошао прописни десечарски курс од 30 (тридесет) дана при штабу дивизије; и

в) да по свршетку десечарског курса, кад се позове идуће године за извођење наставе у оба рекрутска вјежбања, покаже способност у правилном и тачном објашњавању појединих правилних одре-

даба и правилном руковођењу водом у егзерцирним радњама, вјежбањима у ратној и гарнизонској служби и гађању.

Члан 69.

У току те двије године припремања за десечарски чин предвиђеног у тачкама б. и в. чл. 68. овога закона, десечарски приправник ослобођава се од личног учествовања у вјежбањима своје чете и имовне обавезе, осим у случају великих маневара, у којима мора учествовати.

Члан 70.

Војник, који с успјехом испуни захтјеве избројене у чл. 68. овога закона, има право на производство у десечарски чин, који може добити тек после 1. јануара оне године, у којој навршује 25. од рођења и то, кад се укаже, ма којим случајем, упражњено десечарско мјесто у чети (батерији).

Члан 71.

Сваке године најкасније до првог децембра, у свакој чети и батерији бира се за приправника за десечарски чин по један војник из оних, што су с успјехом свршили рекрутска вјежбања и прослужили најмање три године у првој класи активне војске.

Овај избор врше: у пјешадији — команданти баталиона, у артилерији — команданти батерија, а у пионерским и митраљешким четама — командир чета на основу постигнутог успјеха у рекрутској обуци и оцјене дотичног четног командира о војничкој способности и ревности, показатој за вријеме трогодишње службе у активnoj војсци.

Члан 72.

Ако се број упражњених десечарских мјеста не може попунити прописаним начином, (у чл. 71. овога закона) онда се може учинити избор приправника и између најодабранијих једногодишњака (врсника) онога десечара, чије је мјесто остало упражњено.

Члан 73.

При коначном избору десечарских приправника првенство имају они, који поред задовољења поменутих за то услова, имају имовину и занимање у региону дотичне чете, а уз то изјаве жељу за припремање за тај чин. Ако се оваквих добровољаца јави мање или више од потребитог броја — онда поменути старјешине (чл. 71. овога закона) врше коначни избор по увиђавности.

Члан 74.

Команданти баталиона, батерија и командир пионерских и митраљешких чета најкасније до 15. децембра сваке године, спроводе на основу предреченог (чл. 71.) састављене спискове приправника за десечарски чин редовнијем путем штабу надлежне дивизије, који, према добивеним упустима из Министарства Војног, позива изабрате приправнике у десечарски курс.

Члан 75.

Програм приправног десечарског курса израђује Министарство Војно и шаље својевремено дивизијским штабовима на извршење.

Члан 76.

Надзор при извођењу наставе и администрација приправног десечарског курса врше се, као што је одређено за рекрутска вјежбања (чл. 45. и 46. овога закона).

Члан 77.

Ред при пријави приправника за десечарски чин у дивизијске штабове, при извршењу вјежбања, тражењу и добивању допушта, кажњавању и распусту, исти је као и за рекруте (чл. 40. 42. 48. и 51.).

Члан 78.

Списак редова, који су с успјехом свршили приравни десечарски курс и које треба позвати идуће године за извођење наставе у обадва рекрутска вјежбања, штаб дивизије шаље редовнијем путем батеријским командантима и четним командирима, тако, како позвати могу предати штабу дивизије на три дана прије почетка вјежбања рекрутске класе којој су додијели, ради спремања свега, што је потребито за скуп и вјежбање дотичне класе.

Члан 79.

Производство у десечарски чин врши надлежни бригадни командант наредбом, надлежним путем, на батеријске команданте и четне командире на основу чл. 70. овога закона, а спискове произведених шаље редовнијем путем Министарству Војног, које то производство објављује у службеном војном листу.

Члан 80.

Десечари учествују само у обавезним вјежбањима и скуповима с војницима своје класе (чл. 57.). Али у недостатку приправника за десечарски чин, могу бити и ови позивати редом за извођење рекрутске обуке у потребитом броју, на

вјежбања рекрутских класа (чл. 45. и 46. овога закона).

Члан 81.

Командант дивизије може лишити десечарског чина оног, који би се по оцјени претпостављених старјешина или ријешењем војног суда показао недостојан тога чина. Лишење може бити с правом, или без права на поновно производство. Овакав случај команда дивизије саопштава редовнијем путем дотичном команданту батерије или командир чете, који то уписује у службену књигу дотичног и објављује на првом иза тога скупу батерије или чете. Исто се саопштава и Министарству Војног, које објављује лишење у службеном војном листу.

Члан 82.

Десечара, који је лишен чина, кад би се доцније у служби показао достојан поновног производства, предлаже командант бригаде команданту дивизије, који рјешава питање.

Члан 83.

Десечари, који учествују у обавезним вјежбањима и скуповима, као и они, што су одслужили рок обавезне службе у првој класи активне војске, потпадају као год и редови одредбама чланова од 60 до и са 64. овога закона.

3. Водници (топовође).

Члан 84.

Најодабранији по способности и војничкој спреми и ревности десечари могу добити воднички чин по доље-означеним условима.

Члан 85.

Приправник за воднички чин треба да је:

а.) одслужио као десечар двије до три године и учествовао за то вријеме у свим обавезним вјежбањима прве класе активне војске;

б.) испунивши услове тачке а). овога члана, прошао при штабу дивизије воднички курс, који може трајати до 40 дана; и в.) по навршеном водничком курсу идуће године учествовао у обадва рекрутска вјежбања и показао способност у правилном и вјештом руковању радом потчињених му нижих чинова у јединачној, водној и четној обуци при вјежбањима егзерцирним, ратне, гарнизонске службе и у гађању.

Члан 86.

У току те двије године припремања за воднички чин (чл. 85. овога закона) приправник се ослобођава од годишњих обавезних вјежбања са својом четом као и од имовне обавезе, изузев случаја великих маневара, у којима мора учествовати.

Члан 87.

Десечар, који успјешно испуни услове поменуте у чл. 85. овога закона, може бити произведен у воднички чин, али не прије 1. јануара оне године, која сљедује његовом учешћу у обуци рекрута (чл. 85. тачка в.) и то само у случају упражњеног водничког мјеста у чети или батерији.

Члан 88.

Сваке непарне године најкасније до 1. децембра у свакој чети и батерији бира се по један приправник за воднички чин и то способнији од оне двојице десечара, који служе у томе чину већ трећу или четврту годину. Овај избор врши се према чл. 71. и 73. овога закона.

Члан 89.

Кад се упражњена водничка мјеста не би могла попунити изабратим приправницима — на основу чл. 88. овога закона, дозвољава се, попунити потребити број поновним избором између најспособнијих десечара, који имају и више службе него што прописује чл. 88., придржавајући се у томе одредбе чл. 72. овога закона.

Члан 90.

Команданти баталиона, батерија и командир митраљешких или пионерских чета спроводе спискове десечара, изабратих за приправнике за воднички чин (чл. 88.) команди надлежне дивизије најкасније до 15. децембра. А ова, према добивеним из Министарства Војног упустима, одређује дан пријаве изабратих — ради ступања у приравни воднички курс.

Члан 91.

Програм наставе за приравни воднички курс израђује Министарство Војно и својевремено разашиле командама дивизија на извршење.

Члан 92.

Надзор над извођењем наставе и администрација у приправном водничком курсу врши се — као и при рекрутским вјежбањима — према чл. 45. овога закона.

Члан 93.

Ред, при пријави приправника за воднике у дивизијске штабове, при извршењу приправног курса, тражењу и добивању допушта, кажњавању и распусту, исти је као и у десечарском курсу, (чл. 77. овога закона.)

Члан 94.

У дивизијском штабу саставља се списак десечара, који су с успјехом прошли приравни воднички курс и које треба позвати идуће године за извођење обадва рекрутска вјежбања. Ти спискови шаљу се потчињеним путем надлежним баталионским, батеријским командантима и командирима пионерских или митраљешких чета према чл. 78. овога закона.

Члан 95.

Производство у воднички чин врши командант дивизије наредбом, преко надлежних баталионских и батеријских команданата и четних пионерских или митраљешких командира, према чл. 87. овога закона. Спискови произведених шаљу се Министарству Војног — ради објаве у службеном војном листу.

Члан 96.

Све поменуто у члановима од 80. до и са 83. овога закона односно десечара вриједи и за воднике с том разликом, што о лишавању и повратку водничког чина рјешава министар војни.

г) Друга класа народне војске

Члан 97.

Лица преведена из ма ког узрока из прве класе активне војске у другу, задржају и даље звање и чин, који су имали у првој класи на дан превода.

Члан 98.

Друга класа одређује се за вршење разних служба у залеђини војске — првенствено у покретним установама.

Члан 99.

Бригадни штабови, распоређују војнике друге класе активне војске по разним интендантским дужностима, водећи рачуна о свима њиховим промјенама, преко надлежних им старјешина.

Члан 100.

Да би се војници друге класе активне војске навикли вршењу одређених им дужности и да би се њихов распоред по разним дужностима одржавао у сталној готовости, друга класа свакогодишње пролази курс четвородневног обавезног вјежбања, рачунајући од пријаве на зборно мјесто на до часа распуста. (Осим тога обавезног вјежбања, одјељења друге класе морају учествовати у баталионским и вишим маневрима и мобилизацијским скуповима одјељења, којима су додијелијена.

Члан 101.

Ред пријаве и пролажење службе на обавезним вјежбањима, одјељења друге класе активне војске, исти је као и за прву класу.

Члан 102.

У недостатку старјешина у другој класи активне војске, потребити број истих попуњава се производством у сљедјећи чин према чл. 79. и 95. овога закона.

Члан 103.

Одредбе овог закона, прописате за прву класу активне војске, које се односе на коначно ослобођење од личне војне обавезе, предавање суду, лишење и повратак разних чинова и звања, вриједи за другу класу активне војске.

Члан 104.

У бригадном штабу приликом превода војника из друге класе активне војске у резерву, поред општег списка преведених, коначног ослобођења војника друге класе од војне обавезе, састављен је списак оних, који су ревносно прослужили цио свој обавезни рок службе, те треба да буду одликовани сребрним знаком за војничку ревносну службу према пропису о војним одличјима.

Члан 105.

Најкасније до 15. априла сваке године објављују се у службеном листу спискови одликованих према чл. 104. овога закона.

Издавање ових знакова врши министар војни између 20. и 23. априла сваке године. — Онима те се лично не пријаве, знакови се шаљу преко штаба надлежне бригаде.

д) Резерва

Члан 106.

Преведени из активне војске у резерву задржају чин, који су имали на дан превода. Даље производство може бити само у рату за ратне заслуге.

Члан 107.

Резерва сваке бригаде стоји под непосредном контролом бригадног штаба, који води над њом надзор према чл. 99. овог закона.

Члан 108.

Резерва се одређује на сталне дужности при непокретним установама мирнога и ратнога доба; али за вријеме рата — у недостатку друге класе — резерва се може уотријебити и у покретним установама у залеђини војске.

По потреби тјелесно способни војници из резерве попуњавају празнине и у првој класи активне војске, а могу бити од ње формиране и засебне јединице за употребу у ратним операцијама.

Члан 109.

Једном годишње, најкасније до краја мјесеца марта, резерва се сазива на скуп при бригадном штабу, ради разнијех промјена у стању појединаца.

Осим тога она може бити позвата:

1.) да учествује у великим маневрима са бригадом којој припада;

2.) за попуњу недостатака у другој класи активне војске и то у потребном броју; и

3.) да учествује у свим већим мобилизацијским вјежбањима војске.

Члан 110.

Ред, при пријави резерве на окуп ради вјежбања, при тражењу и добивању допушта и др., исти је као и за активну војску.

Док је резерва на окупу или вјежбањима вриједи за њу одредбе чл. 103. овог закона.

Члан 111.

На редовном скупу резерве, (предвиђеном у чл. 109. овог закона), испишују се из његов састава и ослобођавају од даље војне обавезе сви они, који у тој години навршују 62. годину од рођења, што се уписују у службене књиге појединаца. Истодобно саставља се и списак оних, које (према чл. 112. овог закона) треба одликовати.

Члан 112.

На одликовање златним знаком за ревносну војничку службу имају право сви војници, који су примјерно прошли рок службе у активнијој војсци и резерви (чл. 104. овог закона).

Члан 113.

Списак коначно ослобођених од војне обавезе са означањем оних, који заслужују одликовање, шаље се редовнијем путем Министарству Војном, које га објављује у службеном листу најкасније до 15. априла.

Одличја се раздају према чл. 105. ов. закона.

И) Особље на сталној служби.

а) Опште одредбе

Члан 114.

Задатак особља на сталној служби јест: да у мирно доба служе као органи војне управе за постигнуће циља, изложеног у чл. 2. овог закона — ради што боље спреме војске за рат.

Према томе на сталној служби рачунају се:

а.) официри, који командују четама, баталионима и батеријама, а тако и они од њих, који поред чисто стројне дужности, врше и службу по позивању војника на вјежбања, скупове и томе слично; и

б.) официри, нижи чиновници и војно-грађански чиновници на специјалној служби, који према прописним саставима припадају Министарству Војном, командама дивизија и бригада, војно-оружним радионицама, војним слагалиштима, заводима, и разним установама.

Официри, при производству у први официрски чин, а војно-грађански чиновници при ступању у службу, полажу прописну заклетву.

Члан 115.

Да би особље на сталној служби што успјешније вршило одређени му — чланом 114. овог закона — задатак, треба појединац да има спрему, која потпуно одговара савременим захтјевима за дужност, на коју је одређен и условима које овај закон за то ставља.

Члан 116.

Министар војни, као лице, које је морално и материјално одговорно Врховном Командату војске — *Књазу Господару* — за свакодобну готовост војске за рат, треба, с једне стране путем закона да уклања са службе лица, која не одговарају ма због чега своје позиву, а с друге да се стара, да мјеста у служби буду увијек попуњена лицима способним за извршење одредаба чл. 2. и 114. овог закона. спремајући за то појединце, одашиљањем

у иностранству или отварањем у отаџбини разних теориских и практичних курсева, према прописаним уредбама.

Члан 117.

Особље на специјалној служби може се држати само у ономе броју и на оним дужностима, које су предвиђене у одобреним од *Књаза Господара* прописним саставима.

Члан 118.

Лица специјалне службе, која су се спремају о државном трошку или по препоруци, обавезна су одслужити на специјалној служби, за сваку годину школовања о државном трошку или по препоруци, по једну и по годину. Прије истека тога рока оставка на специјалну службу не може се поднијети.

Члан 119.

Лице, које истуни из ма које гране специјалне службе (из Министарства Војног, дивизијских и бригадних штабова, војних радионица, слагалишта, завода и установа) преводи се у народну војску и одређује на дужност, која одговара његовим годинама и добивеном на специјалној служби чину или звању, уз обавезу учествовања у свим вјежбањима и скуповима класе, којој припада.

Члан 120.

Официри активне војске (из строја и интенданце) могу бити преведени у коју од грана специјалне службе, само ако одговарају томе — својом спремом (чл. 115. а у вези с чл. 155.) и то у случају упражњеног мјеста.

Члан 121.

Особље на специјалној служби дијели се на двије категорије:

а) *војнички чиновници* (официри и подофицири) и

б) *војно-грађански чиновници*. Пролажење службе појединих категорија одређено је у доле изложеним члановима овог закона.

б) Пролажење службе официра у опште.

Члан 122.

Потребити број официра попуњава се производством у официрски чин из:

а) најодабранијих и најспособнијих по војничкој спреми водника, који одговарају захтјевима чл. 126. овог закона, те се по добивеном официрском чину у опште одређују на службу у строју активне војске;

б) младића, који су потпуно свршили средњу школу у отаџбини или иностранству и свршили курс официрске школе у држави; и

в) младића, који су свршили у иностранству курс војничке школе, која даје право свршеном питомцу ступити за официра у држави, гдје је школу свршио. (Овакви, при ступању на црногорску службу, обавезни су положити испит из организације црногорске војске и правила прописаних за исту.

Члан 123.

Официрски су чиновници: потпоручик, поручик, капетан, командир, бригадир, дивизијар.

Члан 124.

По роду оружја официри могу бити: *пјешадијски, артиљеријски и пионерски*, а по струци: *ђенерал-штабни, војно-инженерски, војно-технички, војно-судски и интендантски*. При томе само до командирског чина закључно, официри се разликују по роду оружја и струци; чиновници бригадира и дивизијара општи су за све родове оружја и струке.

Члан 125.

Производство официра из чина у чин може ићи само постепено, одређеним редом у чл. 123. овог закона; уз то треба по сваки начин положити прописани испит за оне чинове, за које овај закон то предвиђа.

Унапређење без испита може бити само за ратне заслуге.

Производство чланова *Владајућег Дома* у официрским чиновима врши се одмах по положеним испитима за поједине чинове без обавезе за исте прописаног времена пребивања у појединим чиновима за остале официре.

1. Служба стројних официра народне војске до бригадирског чина.

Члан 126.

Од приправника за потпоручика тражи се:

а.) да је прослужио у чину водника од 1—3 године, учествујући за то вријеме у свим обавезним вјежбањима;

б.) да испунивши захтјев тачке а.) с успјехом сврши приправни официрски курс при Министарству Војном, који с испитима може трајати до осам мјесеца; и в.) да по свршеном курсу учествује идуће године у извођењу обадва рекрутска вјежбања, показавши при томе способност у правилном и вјештом извођењу наставе у јединачној, водној, четној и баталионској обуци.

Члан 127.

За попуњавање упражњених официрских мјеста у другој класи активне војске чини се избор између водника, који за то треба да полаже нарочити испит прописани од стране Министарства Војног.

Производство без испита може бити само за ратне заслуге.

Члан 128.

У току те двије године припремања за официрски чин приправник се ослобођава од учествовања у обавезним вјежбањима са својом четом као и имовне обавезе, осим у случају великих маневара, у којима мора лично учествовати.

Члан 129.

Приправник за официрски чин, који испуни с успјехом све услове, поменуте у чл. 126. овог закона, добива право на производство у чин потпоручика, али не прије 1. јануара оне године, која слједује његовом учествовању у рекрутској обуци и то само ако има такво упражњено мјесто.

Члан 130.

Ради попуњавања активне војске официрима сваке преступне године, најкасније до 10. јануара, бира се у свакој чети и батерији по један од водника за приправника за официрски чин. Избор врши командант дивизије између она два водника, који у томе чину служе другу и четврту годину, ако број приправника не одреди министар војни особитим наређењем. Начин избора одређен је чл. 71. и 73. овог закона, а у случају недостатка приправника да се попуне сва упражњена мјеста, прибјегава се одредбама чл. 72. и 89. овог закона.

Члан 131.

Команданти дивизија шаљу Министарству Војном, спискове изабраних приправника за официрски чин најкасније до 20. јануара, које преко дивизијских штабова, потчињеним путем, извјештава заинтересоване, кад и гдје се имају пријавити — ради пролажења приправног курса.

Члан 132.

Програм предавања у приправном официрском курсу утврђује министар војни, према којему се удешава и почетак курса, како би исти заједно с испитима био свршен до Малог Господина-дне.

Члан 133.

Припреме, администрацију и извођење наставе у приправном официрском курсу прописује министар војни.

Члан 134.

Ред при пријави изабраних водника у приправни официрски курс, при пролажењу истог, тражењу и добијању допушта, кажњавању и распуству, исти је као и у рекрутским, десечарским и водничким курсовима.

Члан 135.

Командант приправног официрског курса по свршеним испитима извјештава Министарство Војно о резултату истих а ово, на основу тога, спроводи дивизијским штабовима спискове, приправника, који су свршили курс с успјехом, те их треба позвати идуће године на обадва рекрутска вјежбања.

Позив приправника за официрски чин на рекрутска вјежбања штабови дивизија врше на основу чл. 78. овог закона.

Члан 136.

По свршетку рекрутских вјежбања, команданти дивизија, најкасније до 15. децембра, шаљу Министарству Војном ојене показате практичне способности појединих приправника за официрски чин, улажући списак упражњених мјеста, која би се могла попунити са приправницима, који су се показали достојним производства.

Члан 137.

Списак приправника за официрски чин, за које има мјеста за производство у чин потпоручика, министар војни подноси до свршетка мјесеца децембра *Књазу Господару* на одобрење и за оне, које *Књаз Господар* одобри, министар војни подноси 1. јануара на потпис указ за производство, које се објављује у наредном броју званичног листа.

Члан 138.

Штабови дивизија позивају одмах новопроизведене потпоручике, да у присуству команданта дивизије или његова заступника положи прописану заклетву.

Новопроизведени на основу чл. 126. тачка б. и в. полажу заклетву (чл. 212.) у Министарству Војном одмах по производству.

Члан 139.

Да се добије право на производство у чин поручика или капетана треба:

а.) одслужити у чин потпоручика не мање од 3 а у чину поручика не мање од 4 године;

б.) у току треће године службе, потпоручика и четврте поручика, кандидати за производство — треба да положе при Министарству Војном прописни теоријски и практични испит за старији чин.

Члан 140.

Официрски испити предвиђени у т. б. чл. 139. овог закона, полажу се обично у годинама, кад при Министарству постоје приправни курсови за официрски чин и врше се једновремено с испитима официрских приправника, али по нарочитом програму.

Програм за полагање официрских испита Министарство Војно објављује најкасније на годину дана прије почетка испита, послје којег рока могу се правити у њему само оне измјене и допуне, које су изазване неопходним војничким захтјевима, али то треба најдаље на два мјесеца прије испита објавити заинтересованима.

Члан 141.

Позив официра, ради полагања испита за следећи чин при Министарству Војном, врше команданти дивизија потчињеним путем, означајући кандидатима дан пријаве у Министарство, на основу примљене наредбе и објаве истог у службеном листу.

Члан 142.

Официри, који с успјехом положи прописани испит, а за које има упражњених мјеста, производе се у следећи чин *Највишим Указом* издатим 1. јануара ове године, која слједује испиту.

Производство се објављује у званичном листу.

Члан 143.

Официр, који први пут не положи прописни испит за следећи чин, има га право полагасти још два пута, али не раније од године послје полагања претходнога.

Ради извршавања поновних испита одређује се при Министарству Војном нарочита комисија.

Члан 144.

Официр, који и трећи пут не положи прописани за следећи чин испит, губи право на даље производство.

Члан 145.

Капетан може бити произведен у чин командира, само кад се укаже упражњено мјесто и то по конкурсу. У пјешадији конкурс се врши између кандидата из једног баталиона, а у артиљерији између кандидата из рејона појединих пјешадијских бригада.

Ове испите врши при Министарству Војном у свако доба године нарочита комисија, која је — по наредби министра војног — састављена од виших официра под предсједништвом једног бригадира.

Прописани од стране војног министра програм испита за чин командира, треба да је што сталнији и без честих измјена. Производство у чин командира може бити одмах по издржатој конкурсу.

Члан 146.

Официр командирског чина, може по нахођењу *Књаза Господара*, остати у служби у 1. класи активне војске до навршетка 55 година од рођења.

Члан 147.

Да добије право на производство у чин бригадира и дивизијара, треба кандидат да задовољни услове, прописане у чл. 167. и 168. овог закона.

Члан 148.

Служба официра састоји се у учешћу у обавезним вјежбањима и скуповима, а по потреби и у рекрутским вјежбањима и десечарским водничким курсовима.

Позив официра на рекрутска вјежбања и приправне курсове врше команданти бригада по затраживању команданта дивизије (чл. 46.). Прибилешке у службеној књизи оваког официра чине се — оној команди, при којој је вјежбање вршено.

Поред горе-означене службе официра, они од њих, који стоје на челу појединих јединица врше и административну дужност (чл. 114.) по пропису Министарства Војног.

Члан 149.

Превод официра из прве класе активне војске у другу или резерву, кад и коначно ослобођење од личне војне обавезе због болести или поремећеног

здравља, врши се на основу љекарског прегледа при Министарству Војном.

Члан 150.

Официр се може лишити чина само на основу пресуде војног суда или официрског суда части, предвиђеног дисциплинарним правилом.

Члан 151.

Официр, лишен чина, може исти поново добити једино највишом Господарском милошћу ако то заслужије и ако му пресудом није на свагда одузет.

Члан 152.

Официри, који су одслужили свој обавезни рок службе у првој или другој класи активне војске, преводе се у другу класу или резерву указом Књаза Господара од 1. јануара. Списак таквих официра командант дивизије шаљу најкасније до 1. октобра сваке године у Министарство Војно. — Такође пријевремено превод официра из једне класе у другу као и лишење чина, врши се *Највишим указом*, а на приједлог Министарства Војног.

Члан 153.

Преведени официри у другу класу активне војске или резерву, обавезни су се одмах пријавити штабу надлежне бригаде, ради увођења те промјене у службену књигу и примања упуштава за даље службовање.

2. Официри специјалне службе.

Члан 154.

Да се добије право на производство у чин потпоручика на специјалној служби треба:

а.) по свршетку средње школе с матуrom (гимназије, реалке или војничке гимназије), свршити с успјехом официрску школу у држави или иностранству, које дају право на производство у чин потпоручика; и

б.) за оне, који су речену школу свршили у иностранству положити при Министарству Војном испит из организације и администрације црногорске војске, као и правила, прописаних за исту.

Члан 155.

Онај, који не положи испит према т. б.) чл. 154. ов. закона, има га право поновити, али не прије рока од шест мјесеца последије првог испита.

У оваквоме случају кандидат на потпоручички чин, по увиђавности војног министра, може бити подвргнут контролном испиту из главних војних предмета — свршене војничке школе.

Члан 156.

Ранг потпоручика рачуна се од дана производства — а произведеним у један исти дан — по добивеним оцјенама на испиту при Министарству Војном (чл. 154. т. б. и чл. 155.)

Ранг у сваком поједином чину при даљем унапређењу рачуна се од дана производства у дотични чин, а произведеним у један дан, по оцјенама добивеним на испиту за тај чин. Производство свију, који на то имају једнака права, а за које има упражњених мјеста, треба да буде једног истог дана.

Члан 157.

Да се добије право на производство у чин поручика специјалне службе треба:

а.) одслужити у чину потпоручика у дивизијској команди најмање три године и учествовати у свим вјежбањима војске која се врши при реченој команди; и

б.) у току треће године службе у чину потпоручика издржати при Министарству Војном испит по програму установљеном за ступање у коју од иностраних виших војних школа (генералштабну, артиљеријску, инжењерску, војно-судску или интендантску) по избору самог официра а уз предходно одобрење Министарства Војног.

Члан 158.

Официр, који први пут не би положио испит одређен у тач. б.) предходног члана, има право полагати га и по други пут, али не раније од једне године последије првог; који и по други пут не би положио испит, преводи се са специјалне службе у активну војску са истим чином, задржавајући право на даље унапређење према прописима овога закона за официре активне војске.

Члан 159.

Потпоручици, који успјешно одговоре захтјевима изложеним у чл. 157. ов. закона, по положеном испиту одређеном у тач. б.) истог члана, производе се у чин поручика и шаљу по конкурс у државном трошку у ону од виших војних школа за коју су испит положили.

Члан 160.

По успјешном свршетку више војне школе у иностранству поручици поново се одређују у дивизијске штабове, гдје су исте године дужни учествовати у свима одређеним вјежбањима, и осим тога у великим маневрима, као командир јединице онога рода оружја (чета или батерија), којему припадају.

Члан 161.

Официри, који не сврше више војну школу, могу бити по увиђавности министра војног, или одмах преведени с истим чином у активну војску, или остављени на специјалној служби, док достигну границу година одређену за њихов чин; но последње само у оном случају, кад не би било на расположењу за ту дужност официра, који је успјешно свршио вишу војну школу.

Члан 162.

У чин капетана могу бити произведени само поручици, који одговоре захтјевима изложеним у чл. 160. овог закона, али само кад има упражњених мјеста за тај чин на специјалној служби.

Члан 163.

Служба у чин капетана иде овим редом: а.) помоћник шефа дивизијског штаба; б.) шеф бригадног штаба; в.) помоћник шефа одсјека у Министарству Војном; и г.) вршилац дужности шефа дивизијског штаба или команданта дивизијске артиљерије.

Члан 164.

Да се добије право на производство у чин командира треба:

а.) прослужити у чину капетана најмање 6 година, учествујући при том у свим одређеним вјежбањима при бригадном и дивизијском штабу или при Министарству Војном; и

б.) учествовати најмање два пута у тактичним вјежбањима или маневрима као командант баталиона или група батерија; в.) положити одговарајући испит при Министарству Војном.

Оним, који не одговоре овим захтјевима, примјењују се одредбе чл. 158. и 161. овог закона.

Капетан, који добије право на производство по горе изложеним захтјевима, производи се у чин командира тек онда, кад се укаже за тај чин одговарајуће упражњено мјесто.

Члан 165.

Служба у чин командира иде ови редом: а.) шеф дивизијског штаба или командант дивизијске артиљерије; б.) шеф одсјека у Министарству Војном; и в.) вршилац дужности команданта бригаде.

Члан 166.

Да се добоје право на производство у чин бригадира, треба:

а.) прослужити у чину командира најмање 8 година; и

б.) да му се за ово вријеме да прилика да најмање 4 пута може учествовати у маневрима или већим тактичким вјежбањима као начелник одреда, састављеног из свију родова оружја.

Командир, који испуни горње услове, производи се у чин бригадира тек онда, кад се укаже слободно мјесто, које томе чину одговара.

Члан 167.

Да се добије право на производство у чин дивизијара треба:

а.) прослужити у чину бригадира 10 година; и

б.) ако кандидат не командује бригадом, него је додјелијен Министарству Војном или стоји на челу рода оружја или струке, да му се за ово вријеме да прилика, да на великим маневрима може командовати војском из свију родова оружја — најмање 4 пута и да при томе добије од Књаза Господара оцјену за способност командовања великијем јединицама.

Члан 168.

За официре специјалне службе, вријеме пребивања у појединим чиновима зависи, осим од одређеног броја година и полагања од испита према претходним члановима закона, још и од:

а.) одређених овим законом (чл. 169.) граница година старости за сваки поједини чин; и

б.) службених оцјена, које команданти дивизија и бригада воде за сваког потчињеног официра и шаљу министру војном у одређене од истог рокове.

Члан 169.

Границе година старости официра за поједине чиновне на специјалној служби јесу следеће:

а.) за чин потпоручика навршених 36 година од рођења;

б.) за чин поручика навршених 40 год. од рођења;

в.) за чин капетана навршених 45 год. од рођења;

г.) за чин командира навршених 50 год. од рођења;

д.) за чин бригадира навршених 62 год. од рођења; а

е.) за чин дивизијара по нахођењу *Књаза Господара*.

Члан 170.

Официри, који достигну одређену границу година за поједини чин, ослобођавају се од специјалне службе без сваке молбе с њихове стране и преводе у активну војску или резерву на дужност, која одговара њиховим годинама старости и чину.

Члан 171.

Официр, који нема задовољавајуће службене оцјене у кондуит листи коју даје командант дивизије или бригаде (чл. 168.) задржаје се од унапређења до поправке те оцјене, или се сасвијем ослободи од специјалне службе без обзира на његове године старости, и преводи се у активну војску или резерву, гдје га по годинама припадне.

Члан 172.

Официри за вријеме свог нахођења на специјалној служби користе се правом: а.) на свакогодишњи допуст с примањем или без примања плате; и б.) на примање припадајуће им плате за вријеме болести.

Члан 173.

Допуст с правом примања плате јест:

а.) за поручика и потпоручика до 30 дана сваке године;

б.) за капетана до 30 дана сваке године, а сваке друге може се увећати до 2 мјесеца;

в.) за командира, бригадира и дивизијара до 2 мјесеца сваке године.

Одређеним, у овом чланку, трајањем донуста официри се могу користити од једном или по дјеловима, но у последњем случају сума кратковремених допушта не може пријећи одређену границу.

Допусти чије трајање не прелази три дана, и који се дају због хитних домаћих потреба по увиђавности, не урачунавају се у одређења овог члана.

Члан 174.

Допуст без права примања плате може трајати онолико, колико је одређено у чл. 173. овог закона, само ако овај слиједи у продужењу онога, који се добија с правом на примање плате. А ако се у молби за допуст тражи овај без права на плату, онда његово трајање може бити два пута веће, него што је одређено у чл. 173. овог закона.

Члаа 175.

Официри, који су искористили допуст са или без примања плате према члановима 173. и 174. овог закона, не могу те године добити поновни допуст.

Ако се жели добити подужи допуст могу се при крају текуће године и почетка нове, допустити за обје године саставити у један, само кад то не би било на штету службе.

Члан 176.

При давању допушта треба имати у обзир, да ови не буду на штету обавезнијех вјежбања и скупова, због чега их — за то вријеме — треба давати само у случају неопходне потребе.

Члан 177.

Допусти у иностранство дају се официрима само с дозволом *Књаза Господара*.

Члан 178.

Официр, који се разболи у служби или допусту, има право на примање припадајуће му плате за 4 мјесеца, ако је пријеглед, који је у течају болијести наређен од стране надлежних власти, доказао, да је то целиходно. Послије 4 мјесеца боловања официра, министар војни, на основу љекарског увјерења, рјешава, може ли официр и даље бити остављен на специјалној служби, продужује примати плату док потпуно не оздрави, или до новог љекарског пријегледа, на основу којег министар војни рјешава питање.

Они, који се разболе узроком неуреднога живота, губе право на примање плате за вријеме болести.

Члан 179.

Официр на специјалној служби, који учини дјело, које прелази границе дисциплинарних казна, предаје се војном суду на суђење.

Питање о предавању суду официра до закључно чина командира рјешава министар војни, а бригадира и дивизијара *Књаза Господар*.

Члан 180.

Официр предат војном суду на суђење, за кога постоји неоспорна кривица, одмах се уклања са специјалне службе.

Ако окривљеном и предатом војном суду официру треба извршити исљеђење, онда се за даљи поступак с таквим очекује судско рјешење.

Члан 181.

Официра, специјалне службе, за дјело, којим губи своју част и убија углед официрског кора и у опште, који својим држањем не одговара достојанству официра, може војни министар непосредно или на приједлог команданта дивизије уклонити са специјалне службе, предајући уклоњеног официрском суду части, који рјешава, може ли овај и даље остати као официр, или га треба лишити чина.

Члан 182.

Одузети чин официру на специјалној служби може бити поново повраћен само на основу одредбе чл. 152. овога закона, али поновно примање таквог официра на специјалну службу зависи од увиђавности министра војног.

Члан 183.

О примању официра на специјалну службу, о производству из чина у чин, о службеним сталним премјештајима и ослобођивању од службе треба да издаје *Највиши Указ*, који се објављује у званичном листу.

Члан 184.

Официри специјалне службе могу ступити у брак, само кад пристојност брака одобри министар војни. Но поред овог, до чина поручика закључно, треба претходно положити кауцију у покретном или непокретном имању у вриједности од 5.000 круна, на које не смије бити никаквог дуга. Горе-поменута кауција повраћа се, кад ожењени официр постане капетан.

Потпоручик или поручик, који би желио ступити на специјалну службу, а већ је ожењен, треба, при ступању у службу, да положи кауцију према претходној тачци.

Члан 185.

Официри, кад изступе из специјалне службе, добијају заслужену пенсију према одредбама утврђених правила о платама и пенсијама за официре, подофицире и војно-грађанске чиновнике.

Члан 186.

Министар војни, дивизијски и бригадни команданти, као и они, који стоје на челу родова оружја, струка, завода и установа, редовно воде за своје непосредно потчињене официре кондуит-листе по нарочитом пропису.

Са службеним премјештајем официра спроводи се и његова кондуит-листа новом мјесту служења.

Члан 187.

За све вријеме налажења на специјалној служби официри су за службене погрешке потчињеним само војним законима.

Члан 188.

Официри специјалне службе носе одређену за њих униформу, коју могу замјенити грађанском ношњом — само за вријеме свог бављења у иностранству.

За вријеме бављења у иностранству, кад је официр послат званичним послом или као питоман, униформа се носи према пропису Министарства Војног.

в.) Војно-грађански чиновници и нижи чиновни

Члан 189.

Стручне техничке и административне дужности сталног карактера, које су предвиђене у одобреним од *Књаза Господара* прописним саставима, попуњавају се, како у мирно тако и у ратно доба, војно-грађанским чиновницима специјалне спреме, чија је служба при војним надлештвима изложена у следећим члановима.

Члан 190.

Особље специјалне службе поменуто у претходном члану дијели се на:

а.) *нижи чиновни*, који положајем одговарају нижим чиновима у војсци; и

б.) *војно-грађанске чиновнике*, који положајем одговарају официрским чиновима.

Члан 191.

Војно-грађанско особље на специјалној служби, у односу на њихово старјешинство и ред унапређења, дијели се на 7 следећих класа:

7. класа одговара редовима у војсци и обухвата: ученике разних струка, стражаре, послужитеље и њима равне;

6. класа одговара чину десечара у војсци и обухвата: нижу класу оспособљених занатлија, радника и надзиратеља;

5. класа одговара чину водника у војсци и обухвата: старије занатлије и раднике, писаре у министарству и штабовима, и у оште све оне, који су свршили нижу школу или нижу техничку, или пак припрему за своју струку;

4. класа одговара чину потпоручика у војсци и обухвата: техничаре и специјалисте разних струка, који су свршили по својој струци средњу стручну школу или њој равну (књиговође, рачуноиспитачи и т. д.);

3. класа одговара чину поручика у војсци и обухвата: техничаре и специјалисте разних струка, који су прослужили одређени рок у 4. класи и положили прописани испит;

2. класа одговара чину капетана у војсци и обухвата: техничаре и стручњаке, који су по свој струци свршили вишу стручну школу у рангу факултета;

1. класа одговара чину командира у војсци и обухвата: техничаре и специјалисте, који су свршили по свој струци вишу стручну школу у рангу факултета и прослужили одређени рок у другој класи.

7. б. и 5. класа особља сачињава категорију нижих војно-грађанских чиновца, а особље 4. 3. 2. и 1. класе сачињава категорију виших војно-грађанских чиновца.

Члан 192.

Примање на службу у 7. класи врше надлештва по конкурсу између оних, који се добровољно пријаве.

Члан 193.

Да се добије право на пријевод из 7. класе у 6., што може бити само кад има упражњеног мјеста, треба:

а) примјерно прослужити у дужности 7. класе најмање двије године; и

б.) добити од стране непосредног надлештва повољну оцену за свој превод.

Члан 194.

Дужности у 5. класи попуњавају се само оним лицима, која положије с успјехом теориски и практични испит по програму нижих школа (т. ј. ниже гимназије, ниже техничке или приправне школе и т. д.), или која поднесу свједочанства, да су такве школе с успјехом свршили.

Члан 195.

4. класа попуњава се само оним лицима, која су свршила потпуно средњу стручну школу техничку или какву другу средњу школу (гимназију реалку или њима равну).

Члан 196.

Да се добије право на превод с дужности 4. на дужност 3. класе кад има за то упражњено мјесто, треба:

а) прослужити у дужности 4. класе најмање 5 година; и

б) добити за тај превод повољну оцену способности од стране непосредног надлештва.

Члан 197.

Друга класа попуњава се само оним лицима, која су с успјехом потпуно свршила факултет универзитета, или вишу стручну школу, која стоји у рангу универзитета и добили диплому о томе.

Члан 198.

Да се добије право на превод с дужности друге на дужност прве класе, кад има за то упражњеног мјеста, треба:

а) прослужити у дужности друге класе најмање 8 година; и

б) добити за овај превод повољну оцену способности од стране Министарства Војног.

Члан 199.

Да се не оставе без награде лица, која не могу бити унапријеђена у вишу класу услед неодговарања условима за унапријеђење, која овај закон прописује, али која потпуно одговарају оним дужностима које заузимају, за све војно-грађанске чиновнике одређује се редовна повишица плате послје сваке 5. године службе, почињући од дана ступања у извјесну класу, у размјери од 12% систематске, одређене за ту класу плате.

Члан 200.

За све вријеме службе војно-грађанских чиновници и нижи чиновници морају учествовати у обавезним скуповима и вјежбањима народне војске, кад у истима буду учествовала њихова надлештва или их ова по потреби службе за иста буду одредила.

Обавезу учествовања војно-грађанских чиновца у вјежбањима и скуповима народне војске одређује Министарство Војно нарочитим прописом.

Члан 201.

Разрјешење од службе војно-грађанских чиновника може бити или по њи-

ховој жељи (ако нијесу били државни питомци, пошто у томе случају за њих важе одредбе чл. 118. овог закона) или дисциплинарним путем по ријешењу Министра војног, у којем случају разрјешење може бити скопчано и с предавањем дотичног грађанском суду.

Члан 202.

Војно-грађански чиновници, који наврше 62 године од рођења отпуштају се са службе без сваке молбе с њихове стране с правима која им закон даје.

Члан 203.

Војно-грађански чиновници отпуштени са специјалне службе било по својој жељи, било дисциплинарним путем, док не наврше 62 године од рођења, рачунају се у одговарајућу њиховим годинама класу народне војске, те су обавезни пријављивати се на сва вјежбања, одређена за ту класу.

Члан 204.

За све вријеме налажења на специјалној служби војно-грађански чиновници носе за њих одређену униформу и обавезни су се придржавати одредбама дисциплинарног правила. — За веће погрешке и преступе предају се суду рјешењем министра војног.

Члан 205.

Војно-грађански чиновници на специјалној служби користе се правом допушта и лијечења на државни рачун према правилима, одређеним за официре.

Члан 206.

Војно-грађанским чиновницима дозвољава се ступање у брак, по правилима, одређеним за чиновнике грађанског реда.

Члан 207.

Војно-грађански чиновници користе се правом на пензију, на основу одредаба правила о платама и пензијама официра, подофицира и војно-грађанских чиновника, и правом — на одликовање ордена.

Члан 208.

За све војно грађанске чиновнике воде се у њиховим надлештвима кондуитлисте, које се с њиховим службеним премјештајима шаљу у мјеста њиховог новог одређења.

Члан 209.

Примање на службу војно-грађанских нижих чиновца врши се по прописима овог закона, рјешењем старјешине дотичног надлештва, који је за то примање лачно одговоран.

Примање на службу особља прве четри класе војно-грађанских чиновца врши се *Највишим Указом* и објављује у званичном листу.

Овај се ред обдржаје при свим сталним службеним премјештајима означених лица, као и унапређењима, наградама и отпуштањима са службе.

ДИО ДРУГИ.

ВИША ВОЈНА УПРАВА

А) Врховни заповједник Војске

Члан 210.

Књаз Господар — као Поглавар Државе — јест врховни Заповједник војске, коју Он може употребити за ратна предузећа против спољашњег непријатеља, или за одржање реда и законитости у земљи.

Члан 211.

Књази Господару, као врховном Заповједнику војске и представнику Државе и Отаџбине, сваки војник, при својем ступању у војску, полаже свечану војничку заклетву на вредност.

Та војничка заклетва гласи:

„Заклињем се свемогућим Богом, да ћу бити вјеран мојему Господару *Његовом Краљевском Височанству Књази Николи I*; да ћу за нераздвојну корист и углед *отаџбине* и *Његову* савјесно вршити повјерене ми дужности; да ћу на ту циљ слушати све моје старјешине и да ћу до потоње капи крви бранити наш мили и свети *барјак црногорски*. — Тако ми Бог помогао“

Члан 212.

Књаз Господар оглашује рат и закључује уговор мира. (Чл. 7. Устава). Пријелаз цијеле војске или извјесног њеног дијела из мирнодопског стања на ратну ногу, као и поновни повратак у мирнодопско стање — *Књаз Господар* оглашује прогласом.

Члан 213.

Књаз Господар на приједлог Министра војног прописује указом: формацију свију великих јединица и одјељења војске, њихову подјелу на потчињене јединице, унутрашњу организацију, састав и бројну јачину појединих јединица, као и придодатих им специјалних родова оружја и струка, организацију штабова, дјелокруг специјалних органа свију трупа, њихово наоружање, одијело, опрему, односе командовања као и службене, све уредбе и правила за њихову специјалну службу у миру и рату, дисциплину и администрацију.

То исто вриједи и за организацију надлештста, завода, установа, научних, техничких санитарских и административних школа сталног или привременог карактера, које се покажу за потребне.

Члан 214.

Књаз Господар, као врховни Заповједник војске, подарује официрске чиновне лицима, која имају на то право према одредбама овог закона, било Сам лично, било на приједлог министра војног.

Исто тако *Највишим Милошћу Књаза Господара* може бити повраћен лишеном официру изгубљени чин, ако је исти изгубљен пресудом војног суда са првом на повратак.

Б) Министар војни.

Члан 215.

Министар Војни је главни начелник свију грана војне управе и лични реферант за све потребе војске њеном Врховном Заповједнику — којему је непосредно потчињен

Члан 216.

Министар војни премапотписује *Највише* указе, прима и објављује војсци *Највише* налоге, издаје наређења, упуства и прописе војним надлештвима, потврђује упуства потчињених му надлештста, и обавезно тумачи све неспоразуме, који би потекли из постојећих правила, прописа и упуштава.

Члан 217.

Министар војни одговоран је како Врховном Заповједнику, тако и Народној Представници, за свакодобну ратну готовост војске, означену у тачци 2. овог закона. Он је одговоран тако исто за ред, дисциплину и исправност уопште у војсци. Због тога дужан је по могућности почешће лично или преко повјерљивих лица прегледати одјељења војске, команде, управе, надлештва и установе, како би се увјерно о правилном извршавању постојећих закона, правила, прописа и упуштава, снабђењању и попуњавању потребитим ратним материјалима и њиховом пажљивом чувању, као и о извођењу обуке у војсци.

У случају да војни министар не може својом влашћу и средствима којима располаже, отклонити примјерене недостатке у припреми војске за рат, дужан је то неодложно доставити Врховном Заповједнику и у случају потребе изградити са одобрењем Истога законски или ванредни буџетски приједлог и поднијети га Народној Скупштини.

ДИО ТРЕЋИ

АДМИНИСТРАТИВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 218.

Официри, подофицири и војно-грађански чиновници примају плате и пензије из сума Министарства Војног, а правила о платама и пензијама одобрава *Књаз Господар*. Ступање поменутијех више чиновника на службу, као и пензионисање, објављује се у званичном листу указом.

Војнички фонд

Члан 219.

Војнички се фонд образује:

1) од свију плаћања и глоба, предвиђених у првом дијелу овог закона, за недолазак на рекрутска и годишња обавезна вјежбања;

2) од улога, који се годишње из општег државног буџета у њ уноси;

3) од добровољних прилога и завјештања, које поједини приложе истом; и

4) од годишњег интереса на главници истог фонда.

Члан 220.

Из војничког фонда одређује се годишње:

1) 50% од чистог његовог годишњег прихода у неприкосновени фонд за случај рата;

2) 10% од чистог његовог годишњег прихода у инвалидски фонд;

3) осталих 40% од чистог његовог годишњег прихода расходује министар војни на текуће потребе војске, према учињеном предрачуноу, који се уноси у општи државни буџет и то:

а) за набавку ратног материјала и опреме војске, које није предвиђено буџетом Министарства војног;

б) за ванредне скупове војске и старјешинства који су били неопходно потребни, а који нијесу предвиђени годишњим буџетом Министарства Војног; и

в) за подизање војних радионица и фабрика за војни материјал, одијело, обућу и опрему у опште, а тако и за потпомагање приватних радионица и фабрика, које могу бити употребљене за снабдијевање војске разним материјалом и опремом.

Члан 221.

Новац војничког фонда, чим се приходује у Министарству Војном, одмах се даје на сахрану под уговорену добит и услове исплате у новчане заводе у држави, који имају довољно јемства својим основним капиталом.

Члан 222.

Сваке године, током мјесца јануара, чини се расподела целокупног прихода војничког фонда за прошлу годину — према чл. 220. овог закона — и затим се одмах дјелови овога фонда, који припадају неприкосновеном ратноме и инвалидскоме фонду, присаједињавају сваки својем фонду и остављају на добит у новчаним заводима у држави, а за онај дио (т. ј. 40% од фонда) који се годишње остаје на расходе — према чл. 220. овог закона — саставља се предрачуно за текућу годину, и затим о свему што је речено подноси се подробен извјештај *Књази Господару* и Главној Државној Контроли.

Члан 223.

Војничким фондом рукује, с одобрењем *Књаза Господара* министар војни, а под контролом Главне Државне Контроле, која такође прегледа све рачуне Министарства Војног.

Члан 224.

Подробија правила рачуноводства у Министарству Војном и правила о расходању војничког фонда прописује министар војни.

ДИО ЧЕТВРТИ ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

А. Односно војне обавезе и пролажења службе

Члан 225.

1. Прописане овим законом службене књиге, треба при првој подјели војске на класе — према одредбама овог закона — раздати без разлике сваком официру и нижем чину, који треба да уђе у састав активне војске, или резерве и увести у њих године и онолико колико се зна о пролажењу службе, наградама и казнама појединца.

2. Црнгорски држављани — муслимани, до ријешења *Књаза Господара* и по сад се користе ранијем *Његовим* ријешењем т. ј. свима правима и дужностима, која су им *Највишим* ријешења дата.

3. При подјели војске по класама — према одредбама овог закона, ако би попуњавање прописних састава у артиљерији и свим осталим стручним и помоћним родовима војске захтијевало, да се официри и нижи чиновници по навршетку 52 године не преводу у резерву, онда исти могу бити задржани у првој класи активне војске — нижи чиновници до рока пријевода у резерву, а официри до рока коначног ослобођења од војне обавезе. Но овај изузетак општем пролажењу службе прекида послје чет година од дана ступања овог закона у живот.

4. При почетном упису војних обавезника, ради пролажења рекрутског вјежбања, — према одредбама овог закона — треба уписати за рекрутско вјежбање не само оне, који навршују 16 година од рођења (чл. 30.), него и све оне војнике, старије од 16 а млађе од 30 година, који, до дана ступања у живот овога закона, нијесу прошли кроз обуку у стојећој војсци, а који су такође обавезни извршити рекрутска вјежбања — како то овај закон прописује.

Извршавање рекрутског вјежбања од стране оних војника, који су старији од 18 година (т. ј. од оних, које ступањем овога закона у живот, залазе у редовно рекрутско вјежбање) Министарство Војно у року од 5 година, од дана ступања

овога закона у живот, распоређује уз редовно вјежбање, које према овоме закону извршују осамнајесто и деветнајесто-годишњаци.

Овим црногорским држављанима — који се на дан ступања овога закона на снагу — затеку у иностранству (изван Европе), члан 16 овога закона почиње се примењивати само у име наплате војног приреза, по навршетку друге године од ступања овога закона на снагу.

5. При првој подјели војске на класе — према одредбама овога закона — Министарство Војно може, у случају недостатка десечаре и водника, ради попуњавања истих, одмах отворити десечарске и водничке курсове и попунити их из најодабранијих од оних, који су прошли обуку у стојећој војсци. Осим тога десечарски курсови могу се отворити сваке године за оне који навршују 23. годину, а свршили су рекрутско вјежбање, без обзира јесу ли исти прослужили у војсци као редови одређени рок у тачци а.) чл. 68. овога закона. Такође могу бити одмах иза десечарских курсова отворени и воднички за оне десечаре, који су свршили десечарски курс, без обзира, јесу ли исти прослужили у војсци одређени рок у тачци а.) чл. 85. овога закона.

Горње прелазно стање за извршавање десечарских и водничких курсова траје све док се дође до тога, да се војска попуњава десечарима и водницима редовнијем путем по пропису овога закона.

6. Подофицири стојеће војске, а који су питомци официрске школе, задржају чинове и право на даље унапређење, плату и остало према до сада уобичајеном реду, све до њихова произвођа у официрски чин. Право на плату имају само за вријеме проведено у курсовима или на рекрутским вјежбањима.

7. Они официри, који су добили производство по свршетку официрских школа у држави и у иностранству, а тако и они, који у будуће буду произведени по свршетку официрских школа, а не могу одговорити одредбама тачке 11. и 12. ових прелазних наређења, пролазе службу и добијају унапређење — како је то овим законом одређено за стројне официре активне војске (члан 126. до 153.), све док спрема официра за строј не уђе у свој редован ток према чл. 128. овога закона.

8. Официрски курсови за строј — како је то законом одређено (чл. 126—137) ступају у редовни ток тек онда, кад се буде за такве курсове пријавило кандидата, који су редовно прошли рекрутска вјежбања, десечарске и водничке курсове, а до тада Министарство Војно попуњаваће официрски кадар онако, како то буду захтијевале стварне потребе војске.

9. Они од официра народне војске, које овај закон затече у служби или на расположењу кад у живот ступи (происходећи од пјешака никшићских и подгоричких или водника), а нијесу свршили официрску школу, могу добити унапређење како је то овим законом одређено за стројне официре активне војске, само ако положи теориски и практични испит по прописаним програмима за поједине официрске чинове у активној војсци; оваквим први испит треба положити по програму за чин поручика.

10. По ступању овога закона у живот прекидају се производства у чин *официра народне војске*, а ако би било да која чета остане без официра, због недостатка официра происходећих из официрских школа, онда ће најстарији водник у чети вршити дужност четног командира.

11. Да би се што прије попунила мјеста специјалне службе са особљем, које одговара условима, које овај закон прописује за исту, Министарство Војно може:

а.) одашиљати у иностранство најспособније официре до чина капетанског укључно; а

б.) за оне официре, који услед службене потребе не могу бити одаслани у иностранство, ради свршавања виших војних школа, заводити нарочите курсове у земљи, у које ће ступати по конкурсу или захтијевати испите према програмима, који буду за то прописани, а који их изједначавају правима са лицима која су прошла више војне школе у иностранству.

12. Све док се мјеста специјалне службе не попуне лицима, која су на то стекла право према претходној тачци и према одредбама овога закона на иста ће се одређивати конкурсом досадашњи официри, који су свршили војне школе у земљи или на страни. Конкурс ће се вршити између официра једнога чина, а они који тако буду одређени вршиће исте дужности, са чиновима у којима их овај закон затече; али на мјеста старијих чиновова могу бити одређени само као вршиоци дужности, све док не положи испит, који им даје потпуно право на унапређење у чину према одредбама овога закона и претходној тачци 11. прелазних наређења и док их не ухвати одређени рок година овим законом (чл. 169).

13. Они официри, који по службеној потреби заузимају мјеста специјалне службе, кад овај закон ступи у живот, или они који до тих мјеста дођу конкурсом, а не одговарају условима за исту — према одредбама овога закона и тачци 11. прелазних наређења — не могу добити унапређење на специјалној служби, све док не положи *прописне испите за поједине чинове* на специјалној служби, али исти могу бити преведени у активну војску, гдје могу добити унапређење — како је то овим законом одређено за официре активне војске.

14. Они војни службеници, који би — по одредбама овога закона и према својој струци и служби коју врше, припали реду војно-грађанских чиновника, а овај их закон затече у војним чиновима, могу и даље остати у истим са истим правима, све док сами не изјаве жељу, да се преведу у ред војно-грађанских чиновника, у којему ће им се случају примјенити потпуно одредбе овога закона и према њиховој стручној спреми и одслуженим годинама одредити класа којој ће припасти, са свим правима која им иста доноси.

15. Они бивши официри, који су прије ступања у живот овога закона били лишени чина, и отпуштени из државне службе без њихове молбе, или су поднијели оставку на чин, која им је била уважена, а према годинама старости нијесу ослобођени овим законом од војне обавезе, одређују се као редови у оне класе народне војске, којима према годинама старости припадају по одредбама овога закона.

Оваквим официрима оставља се рок — 6. мјесеца од дана ступања овога закона у живот, да поднесу молбу Министарству Војном за повратак изгубљеног чина, што се подноси на рјешење *Књаза Господара*.

16. Пензионисани официри, које овај закон затече, кад ступи у живот, а који немају још 62 године, одређују се на расположење и учествују у обавезним вјежбањима и скуповима и то:

а.) они, који немају још 52 године, обично у другој класи активне војске, а по потреби службе и рјешењем министра војног и у прву класу; а

б.) они, који су прошли 52 године — у резерву.

17. Особље војних радионица и војне музике — на дан ступања овога закона у живот — ступа у ред војно-грађанских чиновова у класе, у које их њихова спрема и године службе уврћују — према овоме закону; али они од истих, који имају војничке чинове могу их и даље задржати са истом платом и правима, на које их овај закон затече, све док сами не захтеле, да се преведу у ред војно-грађанских чиновова.

18. Службу, плату и остала права особља војних слагалишта — Министарство Војно одредиће посебном уредбом.

19. Устројство, вршење службе и администрација Дворске Страже и Ађутантуре Његовог Краљевског Височанства Књаза Господара и чланова Владлаућег Дома, прописале се са одобрењем *Књаза Господара* нарочитом уредбом а у смислу и духу овога закона.

20. Одредбе овога закона, односиће се на границе година одређених за поједине официрске чинове у активној војсци, почињу важити од 1. јануара 1910. године.

Члан 226.

Овај закон, од дана кад га Књаз Господар потпише, ступа у живот у потпуности за све оне одредбе, које при постојећем устројству војске могу бити одмах извршене, а за остале одредбе овога закона, Министарство Војно, с одобрењем Књаза Господара, израдиће у потанкостима програм на основу највише изложених прелазних наређења.

Препоручујемо Нашем Министру Војном да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима пак заповиједамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

Цетиње, 29. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

(М. П.)

Видио и ставио државни печат:
Чувар државног печата,
Заступник Министра Правде,
Предсједник Министарског Савјета и
Министар Иностранних Дјела,
Д-р Л. Томановић с. р.

Заступник Министра Правде,
Предсједник Министарског Савјета,
Министар Иностранних Дјела,
Д-р Л. Томановић с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Ј. С. Пламенац с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

Министар Просвјете и Цркв. Послова,
П. Вучковић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо Ми потврдили и потврђујемо

ЗАКОН О ТРГОВИНИ И ПЛОВИДБИ

ИЗМЕЋУ

КЊАЖЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ и ЦАРЕВИНЕ РУСИЈЕ

Његово Краљевско Височанство Књаз Црне Горе и Његово Императорско Величанство Цар Русије задахнути жељом, да развију трговинске односе између обије државе, одлучили су да закључе трговински и пловидбени уговор и наменовали су у ту сврху Својим Пуномоћницима, и то:

Његово Краљевско Височанство Књаз Црне Горе: Господина д-ра Лазара Томановића, предсједника Свог Министарског Савјета, Свога Министра Иностранних Дјела;

Његово Императорско Величанство Цар Русије: Господина Николу Дјаченку, Свога Камер-јункера, Колешког Асесора, Свога отправника послова на Цетињу;

Који пошто су своја пуномоћја измијенили и нашли за уредна, уговорили су шљедеће одредбе:

Члан 1.

Обије Високе уговарајуће стране обавезују се, да усвоје за основу својих трговачких одношаја систем узјамног поступка народа највише повлашћеног, разумијевајући у томе царинске таксе за увоз и извоз, царинске формалности транзитне, товарне и остале таксе, а тако и примање и поступање са агентима, поданицима и бродовима једне земље на земљишту друге.

Члан 2.

Не сматрају се, да одступају од одредаба овог уговора:

а) повластице које су сада дате или које би се могле доцније дати другим пограничним државама ради олакшице мјесне трговине.

б) повластице које су сада дате или које би се могле доцније дати односно увоза или извоза становницима Архангелске губерније, а тако и за сјеверне и источне обале Азијске Русије (Сибир).

в) одредбе наведене у закљученом уговору између Русије и Шведске и Норвешке од 26. априла (5. маја) 1838., а тако исто и одредбе које се односе или ће се односити на трговину са државама или пограничним земљама у Азији.

Члан 3.

Овај ће се уговор ратификовати и ратификације измијенили што прије буде могуће на Цетињу.

Он ће ступити на снагу послје размјене ратификација и вриједиће до истека једне године од дана, кад га откаже једна или друга од Високих страна уговорница.

За истинитост овога Пуномоћници обију страна потписали су овај Уговор и ставили своје печате

Састављено на Цетињу у два примјерка 15. децембра 1909. год.

(М. П.)

Д-р Л. Томановић с. р.

(М. П.)

Н. Дјаченко с. р.

Цетиње, 30. априла 1910.

Видио и ставио државни печат:
Чувар државног печата,
Предсједник Министарског Савјета,
Министар Иностранних Дјела,
Заступник Министра Правде,
Д-р Л. Томановић с. р.

Son Altesse Royale le Prince de Monténégro et Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies animés du désir de développer les rapports commerciaux entre les deux pays ont résolu de conclure une Convention de Commerce et de Navigation et ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipotentiaires:

Son Altesse Royale le Prince de Monténégro S. E. Monsieur le Dr. Lazar Tomanovitch, Président de Son Conseil des Ministres, Ministre des Affaires Etrangères;

Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies Monsieur Nicolas Diatchenko, Son Gentilhomme de la Chambre, Assesseur de Collège, Son Chargé d' Affaires à Cettigné, Lesquels après s'être communiqué leurs pleins-pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article 1.

Les deux Hautes Parties contractantes s'engagent à adopter comme base de leurs relations commerciales, le système du traitement réciproque sur le pied de la nation la plus favorisée, y compris les tarifs de douane pour l'importation et l'exportation, les formalités de douane, les droits de transit, de tonnage et autres, ainsi que l'admission et le traitement des agents, des sujets et des vaisseaux d'un pays dans le territoire de l'autre.

Article 2.

Ne sont pas censées déroger aux dispositions de la présente Convention:

a) Les faveurs actuellement accordées ou qui pourraient être accordées ultérieurement à d'autres Etats limitrophes pour faciliter le trafic local.

b) Les faveurs actuellement accordées ou qui pourraient être accordées ultérieurement relativement à l'importation ou l'exportation, aux habitants du gouvernement d'Arkhangel, ainsi que pour les côtes septentrionales et orientales de la Russie d'Asie (Siberie).

c) Les stipulations contenues dans le traité passé entre la Russie et la Suède et la Norvège le 26 Avril (5 Mai) 1838., ainsi que les stipulations qui sont ou seront relatives au commerce avec les Etats et pays limitrophes de l'Asie.

Article 3.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Cettigné le plus tôt que faire se pourra.

Elle entrera en vigueur après l'échange des ratifications et demeurera exécutoire jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où l'une ou l'autre des Hautes Parties Contractantes l'aura dénoncée.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé le sceau de leurs offices.

Fait à Cettigné en double exemplaire le 15. Décembre 1909.

(L. S.)

D-r L. Tomanovitch. Nicolas Diatchenko.

(L. S.)

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Иностранних Дјела и
Заступник Министра Правде,
Д-р Л. Томановић с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Ј. С. Пламенац с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

Министар Просвјете и Цркв. Послова,
П. Вучковић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо:

у чин дивизијара бригадира војводу Михаила Вучинића, досадашњег команданта слушке бригаде и постављамо га за команданта II дивизије.

а постављамо:
за команданта I дивизије, бригадира сардара Јанка Вукотића, члана Државног Савјета.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног, а по саслушању Нашег Министарског Савјета ријешили смо и рјешавамо:

да се командири бригаде, бригадири: Ђуза Вукотић и Драгиша Меденица; командири баталиона, командири:

Ђуро Мартиновић, Јошо Николић, Марко Мијушковић, Благота Драговић, Шутан Пешикан, Андрија Дрецуи, Преле Кажича, Васо Бокан, Ићо Пламенац, Мемет Ресулбеговић, Јусуф Барјактаровић, Јован Никић, Радован Марковић, Крсто Бошковић, Максим Павићевић, Ристо Дамјановић, Ђорђе Јовановић, Радован Николић, Марко Мијушковић, Сава Пејовић, Амза Тадић, Јован Ружић, Бећо Влаховић, Драго Бакић, Крцета Вујовић, Вукалица Симовић, Секуле Караџић, Новица Буланћ, Никола Јовановић и Живко Ракочевић;

поткомандири:

Кол Ђерђа Маловић, Вукалица Драшковић, Маркиша Масоничић, Милан Кнежевић, Јаков Бандовић и Мркан Калуђеровић, ставе у пензију која им по годинама службе припада.

Наш Министар Војни и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног постављамо:

за заступника команданта IV. дивизије бригадира Ива Ђуровића, досадашњег команданта Црмичко-Приморске бригаде.

за команданта Никшићске бригаде и заступника команданта III. дивизије бригадира Милутина Николића, досадашњег команданта Вучедолске бригаде.

за вршиоца дужности команданта Катунске бригаде командира Стева Вукотића, досадашњег команданта Чевско-Бјеличког баталиона.

за вршиоца дужности команданта Црмичко-Приморске бригаде артиљеријског командира Јована Пламенца.

за вршиоца дужности команданта Слушке бригаде командира Милутина Вучинића, досадашњег команданта Пиперског баталиона.

за вршиоца дужности команданта Вучедолске бригаде командира Ђура Јововића, досадашњег вршиоца дужности команданта Никшићске бригаде.

за вршиоца дужности команданта Колашинске бригаде командира Милоша Меденицу, досадашњег команданта Липовског баталиона.

за шефа стројног одсјека опште војног одјељења Министарства војног, командира Стева Јовићевића, досадашњег команданта војничке школе по потреби службе.

за шефа штаба I. дивизије командира Михаила Поповића.

за шефа штаба II. дивизије командира Радомира Вешовића по потреби службе.

за шефа штаба III. дивизије командира Мила Матановића.

за шефа штаба IV. дивизије командира Рада Меденицу, досадашњег шефа економског одсјека Министарства војног по потреби службе.

за вршиоца дужности команданта војничке школе инжињерског командира Јока Јовановића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног постављамо:

за заступника команданта баталиона Цетињског, поручника Петра Мартиновића; за вршиоца дужности команданта баталиона Чевско-Бјеличког, капетана Јована Мијушковића; за вршиоца дужности команданта баталиона Пјешивачког, капетана Шћепана Мијушковића; за вршиоца дужности команданта баталиона Команско-Загарачког, капетана Томаша Драговића; за заступника команданта баталиона Улцињског, поручника Селим-бега Ресулбеговића; за вршиоца дужности команданта баталиона Горњо-Зетског, капетана Николу Поповића; за вршиоца дужности команданта баталиона Петрушинског, капетана Стева Бошковића; за вршиоца дужности команданта Жупског баталиона, капетана Радоја Николића; за заступника команданта баталиона Граховског, поручника Стевана Ковачевића; за заступника команданта баталиона Олутно-Рудинског, поручника Јована Алексића; за заступника команданта баталиона Дробњачког, поручника Николу Ружића; за вршиоца дужности команданта баталиона Горњо-Црмичког, капетана Илију Вујаичића; за вршиоца дужности команданта баталиона Пиперског, капетана Века Божовића; за вршиоца дужности команданта баталиона Жупе-Пивске, капетана Ђорђевић Бајовића; за заступника команданта баталиона Ускочког, поручника Милосава Кршиќану; за вршиоца дужности команданта баталиона Горњо-Морачког, капетана Ђура Пековића; за вршиоца дужности команданта баталиона Липовског, капетана Радована Радовића; за вршиоца дужности команданта баталиона Краљског, капетана Милошу Зоњића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо у чин поручника артиљеријске потпоручике:

Милутина Вукотића, Станишу Николића, Крста Ковачевића, Марка Кршиќанина, Вукана Мијушковића, Благоту Мартиновића, Марка Ненезића, Вида Булатовића, Тодора Пајовића, Михаила Булатовића, Николу Булатовића, Блажа Марићевића, Тодора Божовића, Мираша Меденицу, Љуба Новаковића, Николу Николића, Мила Петрановића, Радосава Јакића, Мила Радоњића, Марка Маркуша, Илију Станковића, Радосава Џаковића, Манојла Вешовића, Савића Батрићевића, Јована Раичевића, Петра Влаховића, Стевана Тадића, Милошу Костића, Митра Врачара, Марка Делу, Петра Мишића, Милуна Томовића, Петра Лекића, Ђорђевић Абрамовића, Јакова Урушевића, Луку Јауковића и Акса Вуксановића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо:

у чин командира, поткомандири: Перишу Влаховића и постављамо га за команданта Колашинског баталиона; Мемета Пековића и постављамо га за команданта Мркојевићског баталиона; Николу Јовановића и постављамо га за команданта Павковићског баталиона; Петра Гвозденовића и постављамо га за команданта баталиона резерве Катунске бригаде; Сава Костића и постављамо га за команданта баталиона резерве Ријечко-Љешанске бригаде; Стана Марковића и постављамо га за команданта баталиона резерве Слушке бригаде; Секула Бошковића и постављамо га за команданта баталиона резерве Колашинске бригаде.

Официре народне војске:

сардара Јока Јовићевића и постављамо га за команданта Цеклинског баталиона; Перишу Б. Вујовића и постављамо га за команданта Љуботињског баталиона; Петра Томановића и постављамо га за команданта Цуцког баталиона; Пера Ђурашковића, и постављамо га за команданта баталиона Бјелогорског; Спасоја Милића и постављамо га за команданта баталиона Горњо-Кучког; Илију Рогановића и постављамо га за команданта баталиона Рудинско-Трепачког; баталионског барјактара Илију Р. Вујовића и постављамо га за команданта баталиона Луковског.

Постављамо:
за команданта баталиона резерве Никшићске бригаде командира на располагању Перишу Томановића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног ријешили смо и рјешавамо:

да се командир Мргуд Јовићевић, разријешити дужности команданта баталиона Цеклинског, — а да врши досадању дужност при особи Њег. Височанства Књаза Мирка.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног постављамо:

за помоћника шефа Статистичког одсјека, у Генерал — штабном одјељењу Министарства војног, Ника Јовићевића, са рангом и платом секретара I класе.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо у чин поручника артиљеријске потпоручике:

Милутина Вукотића, Станишу Николића, Крста Ковачевића, Марка Кршиќанина, Вукана Мијушковића, Благоту Мартиновића, Марка Ненезића, Вида Булатовића, Тодора Пајовића, Михаила Булатовића, Николу Булатовића, Блажа Марићевића, Тодора Божовића, Мираша Меденицу, Љуба Новаковића, Николу Николића, Мила Петрановића, Радосава Јакића, Мила Радоњића, Марка Маркуша, Илију Станковића, Радосава Џаковића, Манојла Вешовића, Савића Батрићевића, Јована Раичевића, Петра Влаховића, Стевана Тадића, Милошу Костића, Митра Врачара, Марка Делу, Петра Мишића, Милуна Томовића, Петра Лекића, Ђорђевић Абрамовића, Јакова Урушевића, Луку Јауковића и Акса Вуксановића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног производимо у чин артиљеријских официра народне војске подофицире:

Митра Ашанина, Митра Радовића и Батрића Зечевића.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног постављамо:

за благајника Министарства војног Сава Кусовца, досадашњег чиновника поштанско-телеграфског одјељења II. класе, са рангом и платом секретара I. класе.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Цетиње, 26. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Одобрени смо и одобравамо ријешење Народне Скупштине, сазване у редован сазив 18. новембра 1909. год. од 22. јануара 1910. године, које гласи:

„Да се д-ру Ђорђевићу Стефанелу, марвеном лекару, уважи у године службе за пензију вријеме од 26. септембра 1889. године, па до 14. децембра 1901. године, као и вријеме од 29. фебруара 1908. године па до свршетка 1909. године, које ја провео као контрактурални чиновник у Црној Гори, али с тим, да уплати у пензион фонд 5% за све то вријеме.

Наши Министри Унутрашњих Дјела и Финансија нека изврше овај указ.

Цетиње, 1. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Ј. С. Пламенац с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина, а по саслушању Нашег Министарског Савјета и одобрењу Државног Савјета, а на основу тачке 6 чл. 120. Устава, ријешили смо и рјешавамо:

Одобрава се Министру Финансија и Грађевина, да може на терет буџетског кредита за 1909. год., одобреног на „ванредне државне потребе“ партија број 189., издати Министру Просвјете и Црквенијех Послова, Перпера 3000 (три хиљаде) на име трошка око рукоположења Епископа Захумско-Рашког Кирила.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 30. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина, а по саслушању Нашег Министарског Савјета и одобрењу Државног Савјета, а на основу тачке 6 чл. 120. устава, ријешили смо и рјешавамо:

Одобрава се Министру Финансија и Грађевина, да може на терет буџетског кредита за 1909. год. одобреног на „ванредне државне потребе“ партија број 189., издати Министру Иностранних Дјела Перпера 30.256.19 (тридесет хиљада двије стотине шест и 19/100) на име трошка око дочека француске флоте у Бару.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 30. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина, а по саслушању Нашег Министарског Савјета и одобрењу Државног Савјета, а на основу чл. 120. тач. 6. земаљског Устава, ријешили смо и рјешавамо:

Одобрава се Министру Финансија и Грађевина, да на терет овогодишњег буџетског кредита, одобреног на „ванредне државне потребе“ партија 192., може издати Министру Иностранних Дјела, Перпера 7000 (седам хиљада) на потребе одобрене ријешењем Министарског Савјета од 5. јуна мј. бр. 188/а.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 25. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина, по саслушању Нашег Министарског Савјета, а на основу чл. 49. закона о државном буџету, ријешили смо и рјешавамо:

Одобрава се Министру Финансија и Грађевина, да може из буџетске партије број 191. буџета за 1910. годину, одређене на недовољно предвиђене расходе, ради повећања кредита одобреног у партији 144. — плата финансијске страже — буџета за 1910. годину.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 25. априла 1910. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Финансија и Грађевина, по саслушању Нашег Министарског Савјета, а на основу члана 49. закона о државном буџету, ријешили смо и рјешавамо:

Одобрава се Министру Финансија и Грађевина, да може из буџетске партије

број 191. буџета за 1910. годину, одређене на недовољно предвиђене расходе, утрошити Перпера 5000 — пет хиљада — ради повећања кредита одобреног у партији 31. — издаца на повјерљиве полицијске сврхе — буџета за 1910. годину.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Цетиње, 28. априла 1910. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

СТЈЕЧАЈ

за попуњавање упражњенијех учитељских мјеста у основнијем школама

Министарство просвјете и црквенијех послова расписује — на основу чл. 46. закон о нар. школама — стјечај за попуњавање упражњенијех учитељских мјеста:

А) У западној школској области

1 празна мјеста:

1. Доњи Загарач,
2. Горњи Загарач,
3. Комани, (прво одјељење)
4. Комани, (друго одјељење)
5. Чево,
6. Богетићи,
7. Бата,
8. Трешњево,
9. Броћанац,
10. Горње Рудине,
11. Богмиловићи,
12. Доњи Цеклин,
13. Подгор,
14. Брчели,
15. Ђелице,
16. Очинићи,
17. Бољевићи,
18. Согонићи,
19. Шестани,
20. Грађани,
21. Микулићи,
22. Брестике,
23. Његуши,
24. Убли Чевски,

II мјеста, која су била привремено попуњена:

25. Грахово,
26. Бољевићи,
27. Крњице,
28. Комарно,
29. Вилуси,
30. Чево,
31. Доњи Цеклин,
32. Мирац,
33. Горњи Цеклин,
34. Цетиње,

Б) У источној школској области

1 празна мјеста:

35. Релеза,
36. Градац (прво одјељење)
37. Градац, (друго одјељење)
38. Доња Морача, (прво одјељење)
39. Доња Морача, (друго одјељење)
40. Баре Краљске,
41. Блатина,
42. Горња Морача, (прво одјељење)
43. Горња Морача, (друго одјељење)
44. Поља, (прво одјељење)
45. Поља, (друго одјељење)
46. Прекобрђе, (прво одјељење)
47. Прекобрђе, (друго одјељење)
48. Андријевица,
49. Тренча,
50. Краље,
51. Шекулар,
52. Голубовци,
53. Братоножићи,
54. Убли, (прво одјељење)
55. Убли, (друго одјељење)
56. Вуковци,
57. Љешкопоље,
58. Момче,
59. Безијово,
60. Биоче,
61. Спуж,
62. Дрезга,
63. Манастир Ђелија,
64. Ново Село,
65. Влаховићи,
66. Подбишће,
67. Мијојска (општинска школа)

II мјеста, која су била привремено попуњена:

68. Колашин, (прво одјељење)
69. Колашин, (друго одјељење)
70. Затријебач,
71. Љешкопоље,
72. Близна,
73. Матешево,
74. Горња Морача,
75. Ровца,
76. Требајево,
77. Подгорица,
78. Српска.

В) У сјеверној школској области

1. Празна мјеста

79. Кочани,
80. Опутна Рудина,
81. Враћеновци,
82. Петровићи,
83. Голија,

84. Шавник,
85. Горанско,
86. Црквине,
87. Баре Шумановића,
88. Манастир Ждребаник,
89. Мартинићи,
90. Стабно,
91. Пчшче,
92. Павковићи,
93. Ускоци, (прво одјељење)
94. Ускоци, (друго одјељење)
95. Жабљак,
96. Тепца,
97. Буковица,
98. Трпача,
99. Горње Поље,
100. Мратиње,
101. Недајно,
102. Дуга,
103. Црна Гора,
104. Равно, (општинска школа),
105. Врело, (општинска школа),

II. Мјеста која су била привремено попуњена:

106. Брезна,
107. Борковићи,
108. Горња Поља,
109. Данилов Град,
110. Манастир Ждребаник,
111. Никшић, (прво одјељење),
112. Никшић, (друго одјељење),
113. Никшић, (треће одјељење),
114. Жупа Никшићска, (прво одјељење),
115. Жупа Никшићска, (друго одјељење),
116. Велимље,
117. Павковићи,
118. Шаранци,
119. Драговољићи.

Стални учитељи и учитељице основнијех школа, који желе бити постављени у коме од ових упражњенијех мјеста, нека поднесу молбе Министру Просвјете и Црквенијех Послова најдаље до 1. јуна о. г. У молби треба тражити два или три учитељска мјеста.

У молби ће сваки наставник навести разлоге због којих тражи дотично мјесто.

На крају молбе сваки ће наставник предвиди означити:

- 1.) коју је школу свршио и са каквим успјехом;
- 2.) колико има година сталне учитељске службе;
- 3.) какве оцјене има за сваку годину учитељске службе;
- 4.) је ли кажњаван, кад, каквом казном;
- 5.) колико има дјеце за школовање у средњој школи (ако тражи варош, у којој има средња школа).

На стјечај се не могу јављати: нови кандидати, наставници у пензији, привремено наставници и учитељски заступници. Они могу поднијети Министарству Просвјете и Црквенијех послова потребна документа и молбе за учитељска мјеста тек по свршетку овогдишњег комисијског распореда учитеља — и то најдаље до 1. августа, о. г.

Бр. 1106. Из канцеларије Министарства Просвјете и Црквенијех Послова. 30. априла, 1910. год., Цетиње.

ПРЕТПИСИ

Министра просвјете и црквенијех послова.

На основу чл. 46. Закона о народнијем школама одређујем у комисију за избор кандидата на упражњена учитељска мјеста ову господу: Живка Драговића, државног савјетника, Мирка Мијушковића, управитеља Велике Државне Гимназије, Никола Р. Милића, секретара Министарства Просвјете и Црквенијех Послова, Андрију Јовановића, управитеља цетињске основе школе и Сретена В. Вукановића, писара Министарства Просвјете и Црквенијех Послова.

Министар Просвјете и Цркв. Послова,
П. Вучковић.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Њ. Кр. В. Књаз Нашљедник отпутовао је прошле сријеле у Лондон, да присуствује погребу Њ. В. Краља Едварда.

У пратњи Његовог Краљевског Височанства налази се ађутант г. кап. Б. Врбица.

— Њ. Кр. В. Књагиња Милица и Њ. В. Књагиња Ксенија отпутовале су у прошлу сриједу у пратњи дворске даме г-ђице Добне у Ницу код Њ. И. В. Велике Књагиње Милице Нилолајевне.

— У понедељник, 26. априла т. г., измијењене су ратификације трговинског и пловидбеног уговора између Црне Горе и Русије.

— Италијанска ескадра, која је данас имала доћи под Бар, долази идуће недјеље, 9. ов. мјесеца.

Изјаве саучешћа руске државне Думе и италијанског парламента за Краљем Едвардом.

1.

Сједницу Думе отворио је предсједник Гучков сљедећим ријечима:

Пријатељски нам инглески народ поднио је тежки губитак. У особи његова Монарха, Краља Едварда, Инглеска не плаче сама смрт племенитог, великог Монарха. Жалост Инглеске дијели Русија, која у упокојеном Краљу губи личност блиску нашем Цару и Царици, једног Монарха, који је много и усјешно радио на зближењу оба велика народа, који је више него што шта удаљавало а сада много што-шта приближује. Ја предлажем Думи, да се у част упокојеног Краља подигне са својих столица. (Сви посланици подижу се, а социјалдемократи су отсутни).

Предсједник Гучков наставља: Даље предлажем, да ме овластите, да у име Думе упутим телеграм срдачног саучешћа инглеском парламенту. (Опште одобравање.)

Министар иностраних дјела Извољски:

Ријечи тако срдачне предсједника државне Думе изражавају у пуној мјери и осјећаје владе поводом тужне вијести о смрти Краља Едварда. Ја сам већ по највишој наредби ове осјећаје изразио инглеској влади и сматрам својом дужношћу у име владе да се придружим изјавама државне Думе у свему најсрданије. Ја сам увјерен, да се не вaram, ако речем, да тешка жалост, која је инглески Краљевски Дом и пријатељски нам инглески народ задесила, изазивље код нас Руса особито саучешће, јер ми у особи упокојеног Монарха гледасмо правог пријатеља нашег љубљеног Владара и Русије. (Одобравање) *Ми ћемо се вазда сјомњати, да је Краљ Едвард ово пријатељство и дјелом показао и са свој снагом своје изванредне и очаравајуће личности допринио, да се уклоне дугогодишњи несјоразуми између Русије и Инглеске и да се усјоставе односи љубави и пријатељства између обје државе, које сада најчвршћи основ свјетског мира сачињавају.* Ја сам увјерен, моја господо, да ће осјећаји изражени предсједником државне Думе, које сте ви једногласно одобрили као израз осјећаја свега руског народа, у очима инглеске владе и инглескога народа бити од особито велике вриједности. (Одобравање.)

Пуришкијевић с крајње деснице дијели бол инглеског народа и осјећа јаче него ли љевина, али протестира што се државна Дума обрће инглеском парламенту и тим свој дјелокруг хоће да прошири.

На предлог предсједника Дума је исклучила Пуришкијевића из три сједнице зато, што се понашао непристојно у свечаном часу, кад Дума жали тешки бол једног пријатељског народа.

II.

У италијанском парламенту Ди Сан Ђулијано, министар иностраних дјела, у почетку сједнице устаје и овако почиње говорити:

Вршим тужну дужност, да саопштим кући, да је прошле ноћи престао живјети Њ. В. Краљ Едвард VII. Кућа одиста схваћа, како сам болно и дубоко потресен. Три године и по имао сам част да представљам мога Краља и моју земљу код Њ. В. Краља Едварда; у честом саобраћају с њим, његова узвишена личност очарала ме, те храним и хранићу вазда у мом срцу благодарност гуну поштовања и љубави за многе доказе његовог благовољења. Дакле ми се неће замјерити, изјављујући једнодушне осјећаје владе, парламента и народа, ако и нехотице одјекне и моја лична жица. То свакако неће сматрати коректним, али је хумано: иде из срца, па и у односима између влада и народа, срце је важна чињеница и добротворна, када куца из искрене љубави. (Живо одобравање препуњене куће).

Ја вам нећу говорити о великим заслугама Краља Едварда, учиненим његовој земљи и цијеломе свијету: оне су познате, историја их је већ забиљежила.

У краткоћу ћу говорити о човјску, чиј је чар растао са његове љубазне простоте и срдачности и с друге стране са величине његове власти и начина како ју је вршио. Живећи он је већ био у историји, и док је припадао историји, знао је остати у животу, свакога дана, свакога часа, у сваком облику, тако да је његов народ био у њему оличен. Рјечит говорник, избјегавао је реторику надувену; али је вазда изражавао просто и јасно искрено осјећање, и мисао тачну и сходну. Посљедње његове ријечи биле су: „Вршио сам своју дужност“; а прве ријечи ступа-

јући на престо изражавале су исту мисао. Како рече, тако учине; осјећај дужности, јак и простран, што је једна од главних чињеница британске величине, који је био напоменут не само Нелсоновим мрнарима у часу херојске битке, побједе и смрти, него који обузимље живот оног великог народа, стално је руководио у дјелима и у мислима Краља Едварда.

Остров, на коме се родио, живио и радио, једнодушно је у жалости, али не сам; сви пространи крајеви земаљског шара, гдје се вије застава британска, међу разноврсним народима, којима је он био символ силе, правде и мира, међу снажним и слободним демократијама које океан одваја, али које језик, љубав и слобода спаја у највећу државу на свијету, људи сваког сталежа, сваке политичке странке, сваке расе, сваког језика, оплакују свога Владара. И тај бол налази одзива гдјегод бије срце и сјаје мисао, који су кадри да љубе и да схвате; тај бол налази одзива у дубини душе италијанске. (Велико одобравање разлијеже се по свој кући, и са крајне љевине.)

За све Италијане, а на првом мјесту за нашег узвишеног и љубљеног Краља, који је у сталном сагласју осјећаја са својим народом, жалост Инглеске је сопствена жалост. (Опште одобравање.) Сопствена је наша жалост са узајамног пријатељства, које веже два велика народа, одушевљена истом вјером у слободу; сопствена је жалост наша с велике популарности, коју је у Италији уживао славни Владар, којег је изгубила не само Инглеска, него цио свијет. (Бурно одобравање.)

Предсједник Маркора: Једнодушно одобравање, којим сте пропратили узвишене ријечи министра иностраних дјела, свједочи најбоље како оне одговарају осјећајима куће и земље. (Врло добро.)

Италија, која је од зоре њеног ускрсења на вазда унапријед имала у Инглеској постојану пријатељницу и помоћницу поуздану, усваја жалост оног племенитог народа за Оним, који је био увјерени и мудри апостол мира и напретка, и као такав, част образованог свијета! (Живо одобравање.)

Едвардова владавина, кратка али тако пуна великодушних дјела, подсећа ме на оно, што је Инглеска учињела побјеђеном јуначком народу бурском. Док по другим странама још трају опасне бруталне силе, Инглеској побједа није значила ропство побјеђеног, него признање његовог права. (Дуготрајно бурно одобравање.)

Молим министра иностраних дјела, да буде тумач ових наших осјећаја и предлажем да се обуставе сједнице за пет дана, да застава остане до тада на поклоњу и да записник ове сједнице буде упућен предсједнику инглеског парламента. (Живо, опште, дуготрајно одобравање.)

Предлог предсједников примљен је једногласно, па су се народни посланици одмах разишли са општом великом поновљеном мафестацијом.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Хигијена и њене одредбе

Ни једно друштво не може да буде без морала. Научни морал треба да се оснива на истинама, које су доказане опажањем и искуством, а не на начелима што су их наметнули ауторитети. У основи морала треба да буду природне науке. Образовани човјек треба да се руководи у саобраћају са својим ближњима, начелима природних, медицинских наука, а прије свега физиологијом. Савколики морал садржи се у прописима, који су намијењени да обезбијехе здравље појединаца и здравље укупнога друштва. У овим прописима садрже се све дужности човјечије према себи самој и према другима.

Хигијена заповиједа човјеку, да бди над својим здрављем, као и над здрављем својих ближњих; она му заповиједа да ради и показује му погодбе најбољег рада. Хигијена му показује таштину и опасност уживања, у којима људи узаман траже среће; она му представља здравље као једину стварну срећу. Хигијена учи човјека, да у борби за здравље сви морају да подносе пошљедне погрешака свакога члана друштвенога, да према томе присна узајамност спаја све чланове једнога друштва. Свака погрешка у хигијени мора да се плати, свако недјело хигијенско мора да претрпи своју казну.

Да бисмо обезбиједили здравље своје и своје околине, да бисмо испунили своје моралне дужности, ваља нам саслушати и послушати хигијенске заповијести. Ево неколико таквих заповијести:

1. *Брине се о својем здрављу.* То није савјет саможивости, Здравље појединца не припада само њему; оно припада друштву, нија је снага и напредак састављен од здравља свију чланова његових. По-

јединац има дакле дужност да одржи своје здравље у онаком стању, како би могао давати друштву онај дио радљивости и производности, што га ово од њега очекује.

Старати се о својој здрављу, то значи одржавати у доброме стању оно оруђе, које сваки човјек има, да би испунио свој рад и платио свој дуг друштву. Ова дужност обухвата скоро све друге. Поврх свега, она има своју награду у себи самој, јер никаква срећа није могућа без здравља; у свима погодбама живота човјек има једину стварну срећу само у здрављу.

2. **Знај да је у здраву тијелу и духу.** У нашем организму су, као и у друштву, сви органи међу собом солидарни. Мозак, оруђе мисли и воље, мора с тога да претрпи одбојне ударе свих болести, које сналазе друге органе, шта више, и свих изгрета и недостатака, наговарањем на њих. Отуда је потреба да се тијело, а нарочито у доба растења, подвргне хармоничном развијању свих својих дјелова.

Ако се један орган или систем органа вјежба искључиво, или само преко мјере, онда он привлачи себи све хранљиве састојке, а остали дјелови тијела гладују, ушљед недовољне исхране. С тога треба дати сваком систему органске његов дио: како мисли, тако и кретању. Код одраслог човјека, чији су органи завршили своје развиће, овај дио може бити доста неједнак; специјализација, потребна за друштвени живот, нијесу нескладна са добрим здрављем. Али код дијета која расту, код дјете, дјечака и младића, морају се строго одредити односи између тјелесне и умне радљивости.

Прије него стану производити рад, органи морају бити подобни за рад, тј. морају постићи извесни степен развика и савршенства. Кад се изазове производња прије развика онда се овај ремети. Васпитање дјетета мора дакле да буде предстицање тога развика, а не прерана и привремена производња. Како је пак дјечји мозак орган, који тек доцкан доспијева до потпуне развијености, то треба од њега тек доцније тражити производан рад.

Још је веома савјетно увести при васпитању младих људи, изучавање некога заната. Сви су психолози примијетили, да умјетност руку врло благотворно утиче на јасноћу представа и на снагу воље. Ручни рад не само да усавршава и блажи умни рад, већ и допуњује хармонично образовање омладине, дајући јој могућности да зарађује свој хлеб у свима приликама животним; ручни рад гради од младића тип потпуно слободног човјека.

3. **Одржавај своје тијело у сталној чистоћи.** Кожа врши радњу, која је за здравље исто тако важна, као и радња плућа којима се дише, као и радња бубрега, којима се уклањају из тијела отрови, што постају ушљед живота ћелица, од којих су састављени наши органи и наша ткива.

Кожом дишемо, као и плућима, кроз њу се врши знојење. У зноју кожа отклања из тијела и отровна градива, као што чине бубрези са мокраћом, и тако кожа олакша рад бубрега. Кожа представља, осим тога, покривач нашега тијела, то ће рећи, заштитну површину противу спољне средине, противу њених физичких чинилаца и противу микроба. С тога се мора она држати чиста, да би сачувала своју гинкост, од које зависи њена отпорност. Кожа која се лоше одржава, прска и цијена се, не опире се више хладноћи и пушта болесне клице које

су настањене на њеној површини, да продру у унутрашњост тијела.

Добра радљивост коже одржава се трљањем, прањем и њеним купањем. Погодбе здравља и имућности могу сметати остварењу свакодневне купанја, као што би желети било. Али ништа се не противи редовној навики свакидашњег трљања и прања коже, што је неопходан услов њеног ваљаног рада.

4. **При обједу остани увијек при ајетиту.** Нама пријети много више опасности од сувишне исхране, него ли од недовољне. Кад се храна уноси у сувише великој количини, онда се она варањем не преобрати потпуно, и тада се она непотпуно усисе у крв. Она тада надражује цријева, као што би чинила страна тијела, те производи запаљења цријевних дуварова. Сувишна храна и поремећено варење што је прати, имају још и ту незгоду, што повлаче за собом неправилно варење у цријевима. Отуда пак потичу разни отрови у цријевном каналу. Ови отрови упију се у крв и морају се затим у јетри поштити, да не би отровали тијело. Ушљед превеликог рада, што јој је наметнуто сувишном храном, јетра мора најзад да малакше и да постане неподобна за рад; тако се јавља цео низ поремећаја, који дубоко засијају у равнотежу здравља и подобност за рад.

5. **Нека ти вода буде редовно пиће.** Вода је природна течност, која најбоље пристаје за варење и за правилно протичање крви. Истина, вода садржи кад што опасних микроба, али ваља запамтити, да ми не уништавамо ове микробе, кад додајемо води вина. Ако је вода сумњива, треба је прокувати, и то не само воду за пиће, него и воду за умивање. Кувано вода не вари се тешко. Да би брзо постала питком, да би се охладила и провјетрила, довољно је проциједити је послје кувања кроз обично сједило.

6. **Уздржавај се потпуно од алкохола.** Алкохол није храна, то је опасан отров за живчане ћелице; његов пријелаз у јетру и бубреге мијења дубоко и неизљечиво саставне ћелице ових органа. Организам, који се покреће алкохолом, није дуга вијека. Алкохол стере постелу јектици; он то чини и за дуготрајне болести бубрега и јетре, као и крвних судова. Алкохол мијења правилну одбрану тијела противу микроба, те га тим излаже свима заразним болестима, које тада одмах узимају тежи облик. Алкохолизам родитеља свети се и потомцима, јер се у ових јављају различити недостаци и недузи; алкохол гради од потомака неправилне изрођенке. Сви изрођени јединци, падавичари, неврастеничари, сви они, који су још унапријед побјеђени у борби за опстанак, сви они дугују ово жалосно нашљеђе својим родитељима, који су се тровали алкохолом.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

У току мјесеца маја ове године изаћи ће из штампе моја књига:

КЊАЗ НИКОЛА I. као пјесник

Књига, којој су додате 15 новијех пјесама Књажевних, изнијеће 10 штампаних табака обичне осмине, а цијена јој је 1 перпер и 20 пара.

Скупљачима уступам на сваки десет претплатника по једну књигу.

Молим све своје пријатеље и пријатеље српске књиге, да би се извољели заузео

ти на њих могу утицати више него у колико би производиле болове. Код ученика, који су даровитији и живљи, непријатна осјећања произведена казнама пређу у највеће јогунство и непријатељство ученика против својега васпитага, а особито онда, кад дијете мисли, да није казну заслужило, за које су највише криви родитељи, који често пута истичу и осуђују учитеља за његов неправедни, како они мисле, васпитни поступак. Неправилном, дакле, употребом казна чине се неприлике и штете васпитном раду и напретку, те их зато и треба пажљиво и разумно примјењивати, јер се: „Јачина казне не мјери по самој казни, већ по јачини произведеног осјећања код ученика“.

Према наведеном, казне треба удешавати према темпераменту и индивидуалним особинама. Тако и пр. код ученика, који су осјетљивији, треба употребљавати најблажије казне, а строжије код оних, који су мање осјетљиви, пажећи, да се не прекорачи граница ни у једном ни у другом правцу, јер као што извјесни лијек може благотворно утицати на поправљање болесног организма, ако се разумно и према болести употреби, тако исти лијек, при неумјереној и неразумној употреби, може учинити грђе здрављу, па и сами организм уништити.

Тако исто бива и с казнама, које не могу учинити толику корист васпитању ни онда, кад се најразумније употребе,

ти око прикупљања претплата, и да што прије пошлу спискове претплатника са новцем. Уредништва, пак, српских и хрватских листова молим, да овај позив изволе прештампати.

Цетиње, 1. маја 1910. год.

проф. **Перо Вучковић**,

министар Просв. и Цркв. Послова.

† **Стеван Јовановић**, дворски савјетник, дугогодишњи посланик на угарском сабору, преминуо је 14. овог мј. у свом родном мјесту В. Кикинди у Банату, дијелу старе српске војводине. Покојник је био добар Србин, мирне и тихе нарави. Отрагу неколико година долазио је и у Црну Гору. По повратку своје говораше: био сам у Црној Гори, тој српској ђаби, гдје сам се дивно одморио и надахнуо вјечитога ваздуха српске слободе! С њим се прођејује генерација старијих Срба војвођана. Покојник је био зет српског милионера Лазе Дунђерског. Бог да му душу прости!

† **Бјернстјерне Бјернсон**. Прошлијех дана преминуо је у Паризу последи дугог и тешког боловања Норвежанин **Бјернстјерне Бјернсон**, који је не само као велики пјесник, него и као велики човјек, као јавни радник и апостол великих идеја мира и братства међу народима, био свакако један од највећих људи читавог културног свијета.

Бјернсон се родио 8. децембра 1832. године у малом сеопету Квикне, покрајини Естердалској у Норвешкој, као син једног протестантског свештеника. Од године 1852. био је ђак у Кристијанији, гдје се је почео истицати пјесмама и фелетонима и занимати се критиком. Године 1857. ударио је својом класичном новелом „Синеве Солбакен“ основ сеоској приповијетци у норвешкој литератури и својој слави. У њој је развио све љепоте свога језика и стила, као и савршено приказивања свога народа. Ова је приповијетка преведена на српски још 1882. године. Иза ње су слиједиле исто тако савршене приповијетке: „Арие“, „Весео момак“ и неке мање стваричке. Исте је године постао директор позоришта у Бергену, а од 1860. до 1863. путовао је по Италији, Њемачкој и Француској, да би се што више развио у својој пјесничкој дјелатности. У то су вријеме постале његове најбоље приповијетке и драме: „Хром Хулда“, „Краљ Свере“, и трилогија „Сигурд Слембе“. Одмах по повратку, добио је од парламента сталну помоћ од 1800 круна, које се Бјернсон доцније одрекао, пошто парламенат није хтио дати помоћ и пјеснику Киланду. Од 1865. год. до 1867. управљао је позориштем у Кристијанији.

Шљедеће четири године издавао је новине „Норвешки Народни Лист“, а двије године доцније образовао је неку врсту Слободног Позоришта. Год. 1873. отишао је онет у Њемачку, а доцније у Италију. Године 1875. стекао је једно имање у Гудбрандсдалу, и од то доба он је живио или на томе својој имању или у иностранству, а нарочито у Паризу, гдје га је ето и смрт зетекла.

У књижевном раду Бјернсоновом онајају се у главном два правца: романтично-религиозни до 1874. год. и реалистично-критички од 1874. год. Његова фина психолошка посматрања и неодољива наклоност к истини одвели су га натурализму. Располагао је јаким, убједљивим стилем, којим се служио у борби за остварење својих идеала: политичку независност своје домовине Норвешке, поправку сељачког стања и у опште у борби против неправде и тлачења ма у коме виду. Та је борба била еламенат

колико могу бити штетне при неправилној и неразумној примјени њиховој.

Гледа се и то, да се јачина казне учини према каквоћи самог пријеступа тако, да што је већи пријеступ, мора бити већа и казна. Истина, то треба имати у виду, али не никако као правило и закон за сваког, него се морају казне примјењивати, као што је речено, према индивидуалностима васпитаника узимајући у обзир узрок и циљељ пријеступа, јер код неког ученика боље утиче најблажа, него ли код неког најстрожија казна.

У вријеме кажњавања треба се, у колико је више могуће старати, да казна изгледа као природна пошљедица пријеступа, те према томе, се могу дозволити оне врсте казна, које не могу бити од штете, а од којих се може очекивати корист у смислу поправки, као: опомена, неодобравање, укоравање, покуђивање, закраћивање слободног времена, стојање, издвајање из друштва за неко вријеме и приморавање да нахнади и поправи штету коју би учинио, па било у школи или гдје друго.

Удаљавање ученика из разреда за вријеме наставних часова не може се дозволити из два узрока; једно што се тим ученику одузима могућност, да може слушати наставу и користити се њом, а друго, што му се даје прилика, да смишља беспослен у ходнику или школској авлији којекавје рђаве досјетке, којима

његова живота, и том је борбом чинио велике услуге такођер и словенским народима.

Његови смртни остаци пренесени су краљевским почастима из Париза у Кристијанију и ту сахрањени о државном трошку.

† **Проф. М. Халански**. 29. марта о. г. умро је М. Халански, бивши професор свеучилишта у Харкову и заслужни истраживалац наших народних пјесама. Он је међу осталим дјелима написао велику и знамениту радњу „Јужнославјанскија казанија о Краљевичу Марке“ у Варшави г. 1893—1896. О њој у 134. књизи Рада Југославенске Академије проф. Т. Маретић написао је опширни приказ. Тим је дјелом у великој задужио све оне, који се баве озбиљном студијом наше народне епике. Осим тога М. Халански је писао о великоруским „Билинама кијевскога цикла“, о „Билини о Жидовини“, даље „Екскурзија и област древних рукописеј“, „О повјести појетичких прича“, „О Олегу Вешчем“ и др. Покојник се родио 1857. г. у Шчигровском ујезду у Курској губернији. Док се приправљао за свеучилишну кадетску путовао је двије године у научне сирхе по словенским земљама. Године 1891. постао је професор рускога језика и литературе на свеучилишту у Харкову и учитељавао све до краја прошле године, када је због болести морао поћи у мир. Био је научник ријетких врлина и искрен пријатељ Словена. Својим умним дјелом о нашим народним пјесмама обвезао је и Србе на трајну захвалност. Слава му!

Доситијева прослава. Одбор за прославу стогодишњице смрти Доситеја Обрадовића пустио је из Биограда један проглас српском народу. Да би се могао остварити програм прославе, која ће бити марта 1911. године, да би се могао подићи споменик Доситеју, да би се приредило ново издање целокупних дјела Доситијевих, издали Споменицу Доситијева, приредили конгрес свих српских књижевних просвјетних и културних друштава, основали „Доситијев дом“, приредили јевтино издање умјетнички израђене слике Доситијева, приредили Доситијева изложбу, одбор се обраћа свима српским културним и просвјетним друштвима и појединцима да прикупљају прилоге за остварење овог програма Доситијева прославе.

Прилоге ваља слати благајници Српске Књижевне Задруге у Биограду.

Преображај народних школа у Србији. Опште је мишљење у Србији, да садашња онамошња основна школа не даје довољно резултата што се тиче ширења писмености, а још мање што се тиче васпитања за грађански живот, те да је што прије потребан преображај тих школа. Да би се утврдило, да ли је то мишљење оправдано и да би се питање о школској поправки што повољније ријешило на задовољење потреба, које народна школа има да подмирује, то се је кр. српски министар просвјете Јован Жујовић одлучио на овај корак. Да би стручњаци, који ће израдити нов закон о народним школама у Србији, сазнали што више мишљења о уређењу школа од оних лица, која у школи раде, министар је упутио нарочита питања на велики број просвјетних радника и на све учитеље. Та питања садрже све оно, што би по мишљењу онога, који одговара, ваљало измијенити у садашњем закону о народним школама у Србији.

Трговински музеј словенских земаља у Одеси. Одески одјељак царско-

се умножавају пријеступи. Ово бива већином, кад је више њих кажњено и удаљено из разреда. Тако се исто не може дозволити затварање самих ученика у засебна одјељења, нешто из мало час наведеног разлога, а нешто због многих рђавих случајева, који би се могли догодити с учеником или ученицима у тим приликама.

Васпитач треба да пази и то, да не оставља већи број ученика у једно исто вријеме у школи као кажњене, или да доврше недовршену задаћу, кад не би било могуће његово присуство и надзор, јер им то може бити само од штете. Ако је принуђен, да их мора оставити, онда је неизоставно потребно његов надзор; ако му то није могуће, тада их треба раздвојити и остављати по једнога или по два онолико, колико је потребито, док се сви не изреде.

При изрицању казне треба да је расположен и благ, као и то, да су пријеступници присебни, јер у првом случају може претјерати, а у другом казна ће мало утицати, кад су пријеступници узбуђени од страха или од љутине. Зато многи педагози препоручују, да се казне не изричу нити извршују одмах пошто се пријеступ учини, него да се одложи кажњавање за други пут.

У почетку, а особито нове ученике (почетнике) не треба опомињати понаособ, него опомене треба управљати на

ЛИСТАК

Дисциплина у васпитној школи

пише **ЈАНКО ТОШКОВИЋ**, нар. учитељ.

(Свршетак)

При примјени и употреби казна треба да је васпитач врло опрезан и да исте најпажљивије употребљава, јер се у противном случају може учинити велика погрешка и штета, као што је речено, не само у погледу психичком (душевном) знајући, да се у том погледу могу учинити такве грдне штете по интелектуални развика и напредак (развика разума), које се дозволити не смију, него и у погледу физичком (тјелесном), узимајући у обзир, да се казнама, особито тјелесним, може оскатити дијете и наружити његов организм, за чији се развика у васпитању треба старати исто толико, ако не више, колико и за интелектуални, јер латинска пословица добро каже: „У здравом тијелу, здрава је и душа“.

Кажњавањем се производи код ученика непријатна осјећања, која осјећања могу бити у опште врло штетна за успјешни посао. Ако се казне прекомјерно и неразумно употребљавају, код неких се ученика производи сувишна равнодушност према њима, т. ј. навикну се на исте и оуглају, како се каже, тако, да послје не маре за најжешће тјелесне казне, ни-

руског друштва Востоковреденија (проучавање Истока) ријешило је, да отвори у Одеси трговински музеј производа из словенских земаља. Узорке производа или саме производе друштво ће изложити на изложби, која ће се отворити у Одеси 15. маја ове године. Кад се на јесен, у октобру, затвори ова изложба, изложени предмети прилијеће се у трговински музеј словенских земаља.

Србин енглески драматичар. У Лондону је недавно у ондашњем Strand Theatre-у три вечера узастопне приказана била драма „The ravan's cry“ („Гавранов крик“), коју је написао лондонски берберин Србин Д. Јанић, родом из Баната. У Јанићеву комаду превлађује романтика, а задатак му је српско-турска љубавна афера са борбом Срба против турских угуњатача. Јанић је осим тога комада написао још четири енглеске драме, које до сад још нијесу приказане.

Алманах српских и хрватских pjesника и приповједача. Г. г. Јован Дучић, Бранимир Визнер-Ливадић, Томислав Крижан и Милан Ђурчић у Биограду и Загребу примили су се уређивања једног алманаха, који ће у врло укусној опреми ускоро изићи. На овом алманаху сарађиваће ови наши књижевници: г. г. Љубомир Бабић-Ђалски, Милан Беговић, Иво Војновић, Драгутин Дамјановић, Јован Дучић, Милета Јакшић, Рикард Каталинић-Јеретов, Јосип Косор, Петар Кочић, Степан Краљ, Јанко Лесковар, Бранимир Ливадић, Вељко Милићевић, Владимир Назор, Михаило Николић, Вељко Петровић, Милан Ракић, Борисав Станковић, Светислав Стефановић, Милутин Ускоковић, Иво Ђипико, Светозар Ђорђевић, Милан Ђурчић, и Алекса Шантић; умјетничку пак израду књиге и умјетничке прилоге узели су на себе господи сликари Томислав Крижан и Љуба Ивановић.

Тачна садржина алманаха биће објављена, чим редакција буде завршена и погодба с издавачем учињена, а тада ће се означити и цијена књиге, која свакако неће пријећи 4 круне за претплатнике, док ће дошње књига бити много скупља.

Претплатници се могу пријавити администрацији „Српског Књижевног Гласника“ — Биоград (Скопљанска улица, 9.)

Музичка објава. Исидор Бајић дао је у штампу низ његових композиција за гласовир и пјевање под насловом: *Пјесме љубави*. У овој збирци штампане су ове пјесме: 1. Била једном ружа једна. 2. О дивна си. 3. Ала нешто да сам море. 4. Вјеруј да те љубим. 5. Када гледам очи твоје. 6. Ала имаш чарне очи, дај да их љубим ја. 7. Успаванка моме сину.

На 16 страна у великом кварт-формату, штампане у Лајпцигу изаћи ће ових дана. Цијена 4 круне.

Наручбине треба слати Исидору Бајићу у Нови Сад (Ujvidek).

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Прославни одбори по унутрашњости. Грађанство вароши *Ружеке* и околине одржало је 25. априла о. год. скуп, на коме се конституисао „Одбор за прославу педесетогодишњице владања Њ. Кр. В. Књаза Николе I.“, и то овако: председник учитељ Андрија Јовићевић, секретар Крцун Јанковић, благајник Благо Михаљевић.

У мјесни главни одбор ушли су као чланови управе: кап. Нико Поповић, поп Мило Јовићевић и Машан Д. Вујановић.

све тако, да се онај, који је погрјешно или који није уредан, може сјетити, да се опомена на њега односи, те ће се према томе, одмах, ако неуредно сједи, или ако не пази, поправити. Ако је потребито упуство и савјет од стране васпитача пријеступнику саму, тада га треба на само извести и тако му исто саопштити. То нарочито треба чинити највише због оних ученика, који су можда из незнања или нехотично погрјешили, па да се не би честим опоменама затупило осјећање стиде и марљивости, које треба добро чувати и пажљиво гајити код свијех ученика. Бијење по рукама а особито по глави, као и клечање на кољенима, не може се дозволити у васпитној школи ни с каквог гледишта и ни у ком случају. Од таквих тјелесних казна не може се очекивати никакав васпитни напредак, јер су оне средство тирјанства а не васпитања.

Све друге казне, које се у школи употребљују имају везе у неколико с пријеступом, док клечање и бијење немају толике везе, нити могу бити корисне ни у ком случају него само од највеће штете с васпитног гледишта.

Истина, неки педагози дозвољавају бијење онда, кад се ученик — васпитаник побије с којим од другова из разлога, да исти види, каква је непријатност од боја, али то нема смисла и то би било противно васпитном начелу, јер би тако

Остали чланови одбора подијељени су у ова четири одсјека:

У одсјек за *кићење и уређење вароши* ушли су: председник Божо П. Ђурашковић, и као чланови: Лабуд Ј. Ражнатовић, Стево М. Цијановић, Илија Раичковић, Ђурина Улић, Милан М. Пејовић, Матија Колић, Стеван Милић и Гаспра Мала.

У одсјек за *дочек гостију* ушли су: као председник, Петар М. Пејовић, и као чланови: Јован Газивода, Стево М. Пејовић, Јошо Фатић, Јован С. Јовићевић, Саво Ускоковић, Митар Ђуришић, Радован Вучековић, Мило Чакић и Мујо Оручевић.

У одсјек за *држање реда* ушли су: као председник кап. Илија Шћеновић, и као чланови: Божо П. Јовићевић, Мило М. Пејовић, Марко С. Ражнатовић, Саво Чакић, Саво Б. Бугар, Јошо К. Ненадовић, Милош Моштрокол и Видо Б. Јовићевић.

У одсјек за *освјетљење* ушли су: као председник Илија И. Ражнатовић, и као чланови: Милош М. Јовићевић, Марко М. Јовићевић, Филип С. Јанковић, Илија И. Јовићевић, Васо Ј. Јанковић, Бошко Ђ. Јовићевић, Јован Мрчарица и Марко Шестанин

— Плеће *Куча* изабрало је на Ублима прославни одбор, у који су ушли ова лица: *председник одбора*, прото Душан Петровић; *чланови*: ком. Гаљо Лекочевић, о. Марк Леонардо, учитељ Томо Ђелосевић, кап. Петар Вујановић, Ђуро Дедић, Уља Нунуловић, о. Ђероламо Ђофи, Бојо Вучевић, Милован Миловић, Раде Вујановић, Милета С. Вујановић, Пунуша Пајовић, Никола Никољевић, Радоје Живковић, Мирко Митровић, Васо Чејовић, Арсо Чејовић, Јован Мијовић, Саво Милић, Митар Гошовић, кап. Илија Поповић, Милић Ивановић, Перо Б. Ивановић, Ђоко П. Ивановић, Вељко Ђ. Петровић, Велиша Ј. Петровић, поп Вуко Поповић, Ђока М. Ивановић, Симо Лакковић, Веко Булатовић, Токо Вујановић, Шабо Ђелосевић, Алија Ђетковић, Перо Рашовић, Никола Радовановић учитељ, Беша Дедић и Гавро Милачић.

— У канцеларији *Доњо-цеклинској* изабран је прославни одбор, који је састављен овако: *председник одбора* Ристо Дапчевић, учитељ; *чланови*: из општине Рвашке: Петар Шофранец, Иво Костић, Андрија Стругар и Маркиша Татар; из општине Друшићке: Милош Драгојевић, Петар Јанковић, Никола Ражнатовић и Перо Дајковић; из општине Додошке: Саво Газивода, Андро Лопичић и Илија Јовићевић; из општине Метеришке: Јоко Божовић, Видак Вујановић, и Бошко Пејовић; из општине Дујевске: Јоко Ражнатовић, Раде Јовићевић и Саво Ђурашковић; из општине Врањинске: Илија Бушковић, Машо Улићевић и Васо Свјетклоба; из општине Жабљачке: Филип Пејовић и Јоко Колиновић.

Халејева комета. Прије него што је наступило ово промјенљиво облачно вријеме, посматрана је Халејева комета и код нас великим интересовањем. Комета се због околних гланица на Цетињу могла најбоље видјети на северо-источном небу око 3 сата по поноћи, а тада јој се ушљед свитања свјетлост постепено губила. Сад се комета на свом путу примиче све више к земљи, и по рачуну астронома биће јој 6. ов. мјесеца тако близу, да ће земља проћи кроз њен реп, што наравно неће бити ни од каквих последица за становнике земље. Тијех дана неће се комета моћи видјети, јер се рађа од прилике кад и сунце, а од 7. ов. мјесеца по-

учили васпитанике освети, која не смије бити дозвољена нигдје с хуманитарног хришћанског гледишта, а камо ли, да се може дозволити у васпитању, гдје се највећа хуманитарност преглашава.

Кад се оваквим случајевима не могу дозволити речене казне, шта да речемо за оне који их употребљавају још данас као средство, да постагну ученике на рад и да добију код њих љубав и ауторитет? Такви без сваке сумње немају ни појма, шта је васпитање, каква су му средства и који му је циљ; једном ријечи, то су незналице свога рада и највеће штеточине, који руше и подгризају морални напредак човјечанства. Знајмо, дакле, да се из љубави и ауторитета рађа дисциплина, а не из дисциплине љубав и ауторитет; насилно још нико није добио ауторитет, а још мање љубав, и памтимо ријечи чувеног педагога Жан де ла Сала, који је рекао: „Ако хоћемо, да нам је школа добро уређена, морамо смањити казне. Ауторитет у школи може се још боље добити чврстим карактером, сталношћу, озбиљношћу и будљивошћу учитељевом, него батинањем, грубошћу и суровошћу. Главни је узрок честог изостајања дјечије год школе много кажњавање. Ради љубави Божје молим вас не туците дјецу. Батине не привлаче к Богу и не побуђују на врлине“.

стаје она вечерња звијезда, те ће се последице заласка сунца моћи посматрати на западном небу још у већој сјајности, него што је био до сад случај.

Прилози за дјечију болницу. За подизање дјечије болнице за успомену Књажевића *Стевана* и *Станислава* привременни одбор примио је ове прилоге:

Из канцеларије Платине Пивске:
Кап. Матија Кецојевић перпера 10, Новица Кецојевић перп. 2, Радован Кецојевић перп. 1, Никола Кецојевић перп. 3, Милош Кецојевић перп. 1, Милић Кецојевић и Ђеросим Кецојевић по 2 перп., Илија Кецојевић перп. 1, Марко Богдановић перп. 2, Тодор Голијанин, оф. Петар Цицил, Машо Богдановић и Бошко Богдановић по 1 перп.; Лазар Вуковић перп. 2, Вукосав Вуковић, Вуле Вуковић, Миле Триковић и оф. Мио Воиновић по 1 перп.; Радул Воиновић 2 перп., Василије Воиновић 1 перп., оф. Ђорђе Крунић 5 перп., Марко Крунић 4 перп., Сава Крунић 1 перп., Милан Гредић 5 перп., Павле Миличић, Обрен Баландић, Филип Баландић и Тедо Баландић по 2 перп.; Милан Мирковић, Јеремије Кулић и Арсеније Марић по 1 перп.; Радул Кнежевић и Илија Кнежевић по 2 перп..

ТЕЛЕГРАМИ

† Краљ Едвард

Лондон, 27. априла. Краљ Ђорђе прокламиран је јутрос за краља по обичајеном церемонијалу.

Мртво тијело краља Едварда биће изложено за три дана, а свечани спровод биће 7. маја.

Беч, 27. априла. Франца Јосифа заступаће на спроводу краља Едварда престолонашљедник Франц Фердинанд.

Цариград, 27. априла. Престолонашљедник и министар иностраних дјела поћи ће на спровод у Лондон.

Букурешт, 27. априла. Престолонашљедник заступаће краља Карола при спроводу краља Едварда.

Берлин, 27. априла. Цар Вилхелм поћи ће на спровод у Лондон.

У рајхстагу држао је потпредседник Спан говор у спомен краља Едварда, у коме је нагласио симпатије њемачког народа према великом покојнику.

Петроград, 27. априла. У Думи је председник Гучков славио краља Едварда као човјека, који је радио на зближењу енглеско-руском. Дума је овластила председника, да преко енглеског посланика изјави краљу Ђорђу њено саучешће и да то исто упути и парламенту телеграфским путем. Министар Извољски придружио се у име владе изјављујући, како је краљ Едвард много допринио, да су уклонјени неспоразуми од дугих година између Русије и Енглеске и успостављени међусобни односи пријатељства и повјерења. Пуришкијевић, који је увредљиво протествовао против одашиљања телеграма, искључен је из три сједнице.

Софија, 27. априла. Спроводу краља Едварда присуствоваће од стране краља Фердинада гроф Бурбул.

Биоград, 26. априла. Престолонашљедник Александар заступаће краља Петра на спроводу краља Едварда.

Канеја, 27. априла. Народна Скупштина отворена је са одушевљеним клицањем краљу грчком. Одмах иза тога положили су хришћански посланици заклетву вјерности краљу грчком, а мухамеданци су против тога написмено протествовали.

Цариград, 28. априла. Чете које су послате пут црнољевског кланца, дошле су у сукоб са устаницима код Будакова. Устаници су рашћерани, а 18 их је ухваћено.

Порта још није одлучила, како ће поступити у питању полагања заклетве краљу грчком у Народној Скупштини на Криту. Још прије него је та вијест дошла у Цариград, Порта је била наредила својим представницима у иностранству, да предузму нове кораке, како би се

од сила заштитница постигле изјаве о формалном загарантовању турских права.

Биоград, 29. априла. Престолонашљедник Александар и књагиња Јелена вратили су се овамо.

Љекарска комисија констатовала је, да је краљевић Ђорђе озбиљно оболио од катаралне желудачне болести, због које ће краљевић поћи у Виши на лијечење.

Цариград, 29. априла. Званично се јавља, да заповједник Торгут паша извјештава, како су чете последице боја од 3 дана ослободиле потпуно црнољевски кланец и попалиле село Будаково. Устаници су претрпјели велике губитке.

Солун, 30. апила. Министар војни Махмут Шефкет паша узео је главну команду над војском у Албанији. Данас је са Шефкет Торгут-пашом пошао у Штимљу.

Цариград, 30. априла. Листови јављају, да ће турска флота отпловити у Архипелаг.

Цариград, 1. маја. У свом одговору на изјаве сила заштитница Порта наглашава, да она тумачи те изјаве у смислу, да ће суверенска права Турске на Криту остати нетакнута и да не могу бити ни на који начин окрњена, те је стога Порти дужност, да прими изјаве на знање и да са силама ступи у преговоре, како би се овом неизвјесном стању на Криту учинио крај.

На више мјеста одржани су поводом полагања заклетве у Народној Скупштини митинзи против Крићана. Са митинга свију општина у вилајету Битољском извјештени су велики везир и посланичка комара у Цариграду, да ће сви Арнаути узети оружје и поћи на грчку границу, ако за четири дана не добије влада задовољајуће изјаве у критској афери.

Биоград, 1. маја. 400 Турака из Куманова дошли су и задржаће се овдје 3 дана. Дочекани су одушевљено на железничкој станици од многобројног народа. Варош је окићена.

Списак странаца приспјелих на Цетиње од 23. до 30. априла 1910. год.

Гранд Хотел: сер А. Камбел, прив. из Енглеске; Др. Ј. Петерс, чиновник из Моравске; Е. Тејндер, чин. из Беча; г-ђа М. Куклова, учитељица из Главе; Б. Ф. Хортон, правник из Мисоури; А. Блументал с госпођом, прив. из Берлина; Х. О. Кан, трг. из Хамбурга; г-ђа О. Винтер, прив. из Штуггарта; М. Пфлигел, савјетник из Салцбурга; г-ђа М. Сик, прив. из Хамбурга; М. Гринбаум, трг. из Берлина; Ј. Кноп, трг. из Берлина; Х. Тресков, сликар из Вајмара; Др. М. А. Харис, прив. из Сан Франциска; г-ђа Р. Кон, прив. из Сан Франциска; Ј. Милело, прив. из Бари; П. Ганзел, трг. из Берлина; Ф. Кун, трг. из Берлина. В. Шинер Јенкс с госпођом, прив. из Чикага; Ф. К. Пенфилд с госпођом, прив. из Њујорка; А. Морис Багби пом. капетан из Њујорка; Ф. Север с госпођом, трг. из Рајхенберга; Др. К. Фланк, адвокат из Новог места; Е. Кауфман с госпођом, прив. из Вараждина; О. Пертлик с госпођом, учитељ из Прага; Др. Р. Клаузер с госпођом, индустријалац из Беча; О. Росауер, директор фабрике из Беча; Др. А. Јасој с госпођом, хемичар из Франкфурта; К. Кантони, трг. из Трста; М. Рипер, трг. из Берлина; Ј. Дамбахер, трг. из Аугсбурга; г-ђа Х. Берг с кћерима, прив. из Штокхолма; О. Нел с госпођом, инж. из Беча; А. Веснер, учитељ из Минхена; г-ђа Бонд, прив. из Лондона; Р. С. Мајсторовић, хемичар из Биограда; М. Ђ. Радосављевић, књиговођа из Биограда; А. Сиферт, прив. из Минхена; Р. Мосингер, директор из Загреба; Д. Плавшић, секр. банке из Загреба; Ф. Сокол, инж. из Трста; П. Месино, адвокат из Молфете; г-ђа Хајс са кћером, прив. из Цјеловца; г-ђа М. Зак са кћером, прив. из Цјеловца; Др. Х. Мунк, лекар из Берлина; Др. Х. Штингл, лекар из Кремза; П. Гриндлер с госпођом, прив. из Фридрихсхите; књаз Ј. Лобковиц, прив. из Прага; Др. К. гроф Алмеида, прив. из Прага; К. А. Матершток, трг. из Минхена; Др. Ф. Крајсиг, лекар из Минхена; М. Бајчетић, трг. из Сарајева; Ђ. Бајчетић, трг. из Сарајева; Е. Ангерер, правник из Минхена; Х. Ангерер, правник из Минхена; Ј. Хопе с госпођом, мајор из Енглеске.

Званични огласи

ОБЈАВА

Дана 9. маја т. г. у канцеларији ове Управе обавит ће се јавна лицитација набавке 500 (пет стотина) кубних метара дрва, за огрјев Казненог Завода за годину 1910. и 1911.

Позивају се сви они, који би вољни били учинити закуп издатка одређене количине огрјева, да се означеног дана у 8 сати у јутро пријаве, кад ће лицитација отпочети, донијев каузију од 1000 перпера у готову новцу, сигурну јемству или залози.

Односни уговор о каквоћи огрјева и другим условима може се добити на прочитање сваког дана за вријеме канцеларијских часова.

Број 169. Из канцеларије Управе Централног Казненог Завода, 8. априла 1910. Подгорица. 1,3

Службени огласи

ОБЈАВА

У смислу данашњег ријешења овога Суда, број и ознака доњи, донесеног по предмету спора о процјени куће и земљишта Петра С. Перацића и Јока М. Лукића, експроприраног од стране „Барског Друштва“, овим се, а у извршењу чл. 14. закона о експропријацији, ставља до знања заинтересованим:

Да је Обласни Суд усвојио захтјев странака у погледу наименовања са њихове стране вјештака Марка Дритановића и Ива М. Добрљанића; и

Да је Суд с позивом на чл. 11. цитираног закона, одредио за вјештака од своје стране Митра Ј. Вулековића, кап. писара с Вири;

С тога, а на основу чл. 13. истог закона, одређени ће вјештачи, на дан 24. ов. мј., у 2 сата послје подне, у канцеларији Општ. Суда на Виру, положити прописну заклетву, након тога, у присуству повјереника Министарства финансија, приступити даљем раду — процјени.

Број 866.—IV.—1910.—40.
У Ст. Бару, 8. априла 1910. г.
Књ. Обласни Суд
вр. д. Предсједника
А. В. РАЂАНОВИЋ.

1,3

ОГЛАС

На основу наредбе Књ. обласног суда у Колашину од 19. марта ов. г. број 163.—V.—1908.—71. износи се на јавну продају доље описана непокретност Мирка Анђелића, из Бистрице—Поља, за наплату судских и државних задужења — процијенена 347 перпера и 50 пара.

Продаја ће се извршити у канцеларији капетанског суда у Пољима, а за исту се одређују три рока: 15. маја, 15. јуна и 15. октобра ов. год. од 9 сати прије подне до 3 сата послје подне.

На првом року непокретност неће се уступити испод процјене, на другом неће испод $\frac{2}{3}$ процјене, а на трећем уступиће се понудиоцу највеће цијене.

Лициитанти су дужни на дан продаје положити јемство 10% од процијене вриједности.

Позивају се сви они, које имају прече право купње, као и они, који имају какво реално право на непокретност, да се пријаве суду прије почетка продаје.

Опис непокретности:

1) $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ рала оране земље у Бистрици зв. мј. „Поље Бистричко“ које се топли водом; граници: од истока земљом Митра Анђелића, од запада путем, од сјевера земљом црквеном, а од југа комуном — процијенена 275 перпера.

2) $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ косе ливаде у крајевима зв. мј. „Бара“ граници од истока ливадам Јова Ђосовића, од запада Митра Анђелића, од југа и сјевера комуном — процијенена 22 перпера и 50 пара.

3) $\frac{1}{4}$ куће налазећа се на земљи Митра Анђелића, која мјси са процијеном земљом — процијенена 50 перпера.

Купац горње непокретности стјече са истом и сва права у испани, гори, води и свим племенским комунима капетаније Пољске.

Број 680.—103.—1908.
У Пољима, 14. априла 1910. г.

Капетански Суд,
капетан Бл. Анђелић.

P.240.бр.280.1,1

ОГЛАС

Поводом пресуде Књ. обласног суда на Цетињу од 13. марта т. г. број 4485—IV.—1909.—48. износи се на јавну продају доље описана непокретности Тома М. Мартиновића у Бајицама, за исплату дуга општини Бајичкој, процијенена 2800 перпера.

Продаја ће се извршити у канцеларији капетанског суда у Бајицама, за продају одређују се три рока: 25. маја, 25. јуна и 25. октобра т. г. од 8 сати из јутра до 3 после подне. На првом року непокретност се неће уступити испод процијене вриједности, на другом хоће и за $\frac{2}{3}$ од процјене, а на трећем уступиће се понудиоцу највеће цијене.

Лициитанти дужни су на дан продаје положити јемство 10% од процјене.

Позивају се сви они који имају прече право купње као и они који имају какво реално право на непокретност, да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности:

1) Један комад горе звано рупе граници од сјевера и југа гором Ника и Ђура Маркова, истока и запада гором Мила Вукотина.

2) Дioniца земља у једном комаду под кућом, има од прилике $\frac{1}{2}$ рало земље граници од истока колским путем, југа земљом Ђура Маркова, запада улицом и земљом Ника Маркова, од сјевера земљом истог Ника Маркова.

Број 194.—402.—1909.
Бајице, 25. априла 1910.

Капетански Суд
капетан Б. Мартиновић.

P.208.бр.306.1,1

ОГЛАС

Којим се износи на јавну продају даље описана непокретност Радула Б. Дујовића из Птича за измир друга Радисава Радевића.

Продаја ће се извршити у канцеларији Кап. Љевољачког суда у Лијевој Ријеци.

За продају одређују се три рока: 10. маја, 10. јуна и 10. окт. 1910. год. у три сата послје подне.

На првом року неће се непокретност продати испод процијене вриједности, на другом хоће и ниже али не испод $\frac{2}{3}$ њене процијене вриједности, а на трећем року непокретност ће се уступити понудиоцу највише цијене.

Сваки лициитант дужан је положити суду јемство од 10% процијене вриједности имовине.

Позивају се сви они који на непокретност имају какво реално право као и они који имају право прече купње да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности.

Једно рало $\frac{1}{2}$ оране земље и мало ливаде с неколико метеха звано мјесто „Присоја“ које граничи од истока суоваром, од сјевера поред земље дужникове а од југа и запада поред земље Новице Сурова.

Број 199.—114.—1910.

Лијева Ријека, 10. априла 1910.

Књ. Капетански Суд,
кап. С. Маринћ.

P.170.бр.308.1,1

Приватни огласи

ПОМАЖИМО НАШУ ИНДУСТРИЈУ

Потписатим част је до знања ставити: да смо у „Тари“ на половину колског пута између Подгорице и Колашина, установили прву парну Пилару за шегање горе, а тако исто да смо у Подгорици отворили депозит израђене горе за продају. У Депозиту, као и самој пилари имаћемо на продају: штица свих врста, греда, мулара, кантањела и једном ријечју све што спада у овој струци код нас се може поручити. Цијена је умјерена, а роба прве врсте, тако да је искључена конкуренција како страна тако и домаћа.

Ко жели да се за градњу куће снабдије добром дрвенаријом, нека се изводи обратити за депозит на адресу: Стијовић—Подгорица и на фабрику: Бошковић—Колашин (коме је је наручије).

Молим г. г. потрошаче да нас удостоје својим поруџбинама.

П.п.бр.303.1,3 **Бошковић & Стијовић.**

ПОМАЖИМО НАШУ ИНДУСТРИЈУ

БЛАГОДАРНОСТ

О овогодшњим ускршњим празницима Барско Друштво извољело је приложити фонду сиромашних ђака овдашњих основних школа четрдест перпера, усљед чега потписати најтоплије благодаре поменутом Друштву на племенитом дару.

Ст. Бар, 21 априла 1910.
P.39.бр.302.1,1 **Наставници основ. школа.**

НАРОДНА БАНКА КЊАЖЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Према 64. члану својег статута, позива своје акционаре, да изволе подићи своју камату за годину 1909. то јест од првог августа па до 31. децембра исте године, на благајни у Бару код своје централе, на Цетињу и Улцињу код својих филијала.

P.51.бр.311.1,1 **Народна Банка Књаж. Црне Горе.**

НА ЗНАЊЕ

Стављам до знања поштованом грађанству како овдје тако и у унутрашњости, да сам по нијемшем одобрењу, добио јубиларне слике Њ. Кр. В. Књаза Господара. — Исте се могу добити у свима варишима код мојих повјереника по цијени од 2 перпера и 40 пара.

Цетиње,
P.48.бр.312.1,3 **Ђорђе Ђорђевић, фотограф.**

ЗАХВАЛНОСТ

Г. барјактар Перо Б. Мартиновић, приликом смрти његовог брата Лаза — даде ђацима школе баичке десет перпера, нашо му и овјем путем испред ђака и ђачкијех родитеља најтоплије благодарим.

Бајице, 21. априла 1910.
P.36.бр.298.1,1 **Нико Мартиновић, учитељ**

ОБЈАВА. Из своје слободне руке продајем моје имање, састојеће се: једна кућа у вароши Виру, од седам одјељења; кућа у Бољевиће, гора и 6 рала земље.

Ко жели поменуто имање купити цијело или неки дио, нека се обрати потписатом.

Вир.
P.43.бр.296.1,3 **Васо Јокв Пламенац.**

ЧИНИМ НА ЗНАЊЕ да сам отворио кафанску радњу у „Катунској улици“ спрам овдашње поштанско-телеграфске станице. — Број куће 105. Молим за што већу посјету.

Цетиње. С поштовањем
P.29.бр.290.2,2 **Петар Пешукић.**

Народна Банка Књ. Црне Горе у Бару

проширила је свој рад отварањем трговачко-експедиционог одјељења; те се овим умољавају г. г. трговци из свих мјеста Књажевине Црне Горе, да би извољели своје полице са свим исправама шиљати Народној Банци у Бару, која ће се старати, да што тачније и брже обавља послове у свом одјељењу како би власници робе могли исту уредно примати; а да би Банка брзом експедицијом могла потпуно задовољити г. г. трговце, она ће отворити и своје агенције на Виру, Ријеци и Плавници; а за кратко вријеме отворити ће и своју филијалу у Подгорици.

Трговци могу своје полице предавати како централно у Бару, тако и свим њеним филијалама и агенцијама.

П. п. Бр. 288. (2—3) **УПРАВА НАРОДНЕ БАНКЕ КЊАЖЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ**

ОГЛАС

Прва Никшићска Штедионица

намјерава да подигне у Никшићу једну нову грађевину за канцеларију и др. потреба.

За тај циљ одржаће Штедионичка управа у садањој канцеларији лицитацију на 2. маја 1910. год.

Сваки квалификовани предузимач, који жели учествовати у овој лицитацији, дужан је предходно положити каузију од *четири хиљаде перпера* у готовом новцу или у непокретности. Каузија ће се истог дана свима предузимачима повратити, а задржаће се понудиоца најниже цијене, ако би цијена Управном Одбору била повољна.

Предрачуи, планови и услови могу се виђети сваког радног дана у канцеларији Штедионице. Никшић, 15. марта 1910.

УПРАВА
П.п. бр. 184 4,4 **Пове Никшићске Штедионице.**

ПОЗИВ

на Главну Скупштину Акционара Црногорске Пиваре „ОНОГОШТ“ у Никшићу

која ће се одржати у недјељу 21. маја ов. г. у 9 сати прије подне у Пиварским просторијама са овим:

1. Избор перовоће и двоце акционара за овјерљевље записника.
  2. Извјештај удругара о раду досадашњем.
  3. Избор Управног и Надзорног одбора.
  4. Избор шесторице акционара у смислу чл. 8. Правилника за преглед друштвених рачуна.
  5. Евентуалије.
- Мјесто улазнице служиће привремене признанице редовних уплата (чл. 37.)
P.90.бр.261.3,3 **УПРАВА.**

Јанко Спасојевић

ПРАВОВАСТУПНИК — ПОДГОРИЦА

Yanko Spassojevitch

AVOCAT DEPUTÉ—PODGORITZA (Monténégro)
P.10.бр.199.3,10

НАЈБОЉИ ЕТЕРНИТ

ИТАЛИЈАНСКОГ ЕТЕРНИТНОГ ДРУШТВА ИЗ ЂЕНОВЕ као такав — одобрен је као најбољи на анализу у Париз. За потврду увјерења, важи најбоља препорука овог етернита, што ће се Дом Књажевске Владе покрити поменути етернитом.

Овим објављујем да сам заступник поменутог Етернитског Друштва из Ђенове, за Црну Гору. Ко ме је потребит најбољи етернит нека се обрати потписатом, Цетиње.

П.п. бр. 190 4,5 **Петер Дреџун.**

РАДИСАВ Н. ЛУЧИЋ

АДВОКАТ — НИКШИЋ

Извјештавам поштовану публику, да сам отворио правозаступничку канцеларију у Никшићу, и да примам на заступање све парнице — нарочито спорове приватно правне природе (трговачке и грађенске).
P.30 бр. 200 3,3

ADVOKATURSKANZLEI

RADISAV N. LUTSCHITCH

NIKSHITCH — MONTENEGRO

Übernehme als Vertreter alle Gerichts-fälle vor unseren Gerichten.
P.14. бр. 200 3,3

Д-р Х. КУСЛЕВ

дипломирани зубни љекар — ЦЕТИЊЕ.
Стављам на знање поштованој публици, да ћу мој **зубољекарски кабинет** од 23. априла тек године премјестити на **Цетиње**.
P.30. бр.253.3,3

ОГЛАС

Мој син Милош Чопић отпутовао је у Америку прошле године у мјесецу септембру *без мога одобрења*. Тамо се одао беспосличењу, раскошном животу, лакоумном задуживању и расипању моје имовине, издајући признанице појединим повјериоцима с обзиром да ћу ја такве његове дугове испљивати. На овакав начин Милош ми је до сада упропастио 5—6000 перпера. Поводом чега сам принуђен овим објавити свакоме и свуда, а нарочито Милошевим повјериоцима у Америци, да Милошу, на име моје и куће одговорности не дају ништа, јер никоме такво потраживање нећу признати, а на то ми даје право чл. 696. Оп. Имов. Законика.
Никшић, 18. марта 1910. г.

П. 108. бр. 192. 3,3 **Арсо Чопић трговац**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нијгда непрежаљеног сина и брата

† Вида Поповића

који се под притиском туђинске земље пресели у вјечност у 22. години живота 24. новембра 1909 године у Seantle Washington Америка. Сматрамо за особиту дужност овјем путем изјавити доживотну благодарност српском независном друштву „Вој. Марко М. Дрекалиовић“ које је братски покојника његовало за вријеме осмодневног боловања а приликом смрти покојникове остатке достојно предаде матери земљи, покојнику на гроб вијенац положи, нас честим писмима утјешити и према друштвеним прописима издаде покојникову осмртнину.

Неизмјерна хвала друштву Српског јединства „Слобода“, које спроводу присуствова и покојникове остатке до вјечне куће испрати. Особиту хвала г. Николу Једнаку, Србину из Лике, који је покојника у болести често походно и трудно се придати што сјајнији спровод. Вјечита хвала Србима и Сркињанима који спроводу присуствоваше и покојника до вјечне куће испратише. Вјечита хвала Бригадиру Велишину Лазовићу с Подгоричанима, такође хвала Зећанима. Љешкопољцима, Пиперима, Братоножићима и нашим племенитима Кучима, који на глас смрти у великом масама добоше, покојника ожалише и голему нашу тугу у неколико олакшаше. Још једанпут свакоме хвала ко нам у овој големој жалости којим било начином саучешће изјави.

Дољани, 23. априла 1910. год.
Ожалошћени: отац Велиша; мајка Пава; браћа: Филип, Симо и Митар. P.203.бр.301.1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Покојни МИЛИСАВ КРКЕЉИЋ из Лутова, појину у Америци, још у априлу 1907 приликом једне жељезничке катастрофе, остави жену са три малолетне дјевојчице у врло сиромашном стану.

Наша браћа Црногорци који се налазе у Треадвиј Аласки (Америка) сјећајући се нашег драгог и доброг пок. Милисава прикупше међусобом 54250 перпера доброволних прилога и послаше покојниковој породици преко нашег несрећног пријатеља Перише М. Шушовића, који је 27-ми дан послје речене пошљике такође жалосном смрћу погинуо у Аласку, приликом експлозије неког барута.

Ево имена тих племенитих приложника и колико који приложи:

Периша М. Шушовић (сад покојни) 50 перп. Јанко Вујишић 30; Петар Марковић, Ристо Иванчишевић и Видак Шушовић по 25; Милан Коначевић, Велиша Делибанић, Васо Пековић, Ристо Драгишић, Лазар Матковић, Ристо Лекић, Миро Банашевић, Божина Арсенијевић, Мијајло Зеровић, Нешко Вуковић, Ђуро Ивановић, Лука Јовановић, Ђуро Шкерковић, Зарија Марковић, Милутин Николић, Митар Вујишић, Мијаг Милошевић и Ђуро Дабановић по 10; перп. Ново Поповић, Милован Плачковић, Јован Павићевић, Митар Поповић и Илија Поповић, по 725 перпера Раде Влаховић, Нико Рожнатовић, Васо Секулић, Вуле Дунић, Благо Квикувац, Иво Бакић, Томаш Јовановић, Милован Павићевић, Милосав Ђировић, Видак Ранчевић, Петко Стојановић, Јован Вукотић, Ђуро Вукчевић, Ђуро Поповић, Љубо Златичанин, Васо Лекић, Милосав Булатовић, Радуле Јовановић, Лазар Милатовић, Јинко Вукојевић, Лука Николић, Мијајло Божовић, Перо Чворовић, Буљо Стојановић, Мило Свјеклоћа. Петар Свјеклоћа, Марко Вујишић, Нико Дабановић, Никола Вујишић, Милош Јовановић, Миладин Пековић, Крсто Ковачевић, Васо Лекић и Марко Стојановић, по 5 перпера; Андрија Пејовић, Милић Шћепановић и Иво Пејовић по 225 перпера.

Свима поменути приложницима изјављујемо особиту захвалност.

Лутова, 10. априла 1910. год.

Испред браства Кркељића, **Боле М. Кркељић.**

P.269.бр.307.1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нијгда не прежаљеног сина односно брата супруга и оца

† Перише М. Шушовића

који се 17. фебр. ове 1910. год. у 38-ој години свога живота несрећним случајем пресели у вјечност у Америци, (Треадвјел Аласка) не можемо пропустити да а овим путем не изјавимо највишу благодарност нашој браћи Пиперима и другим Србима, који покојника предвореше и до вјечне куће допратише те тим спроводу увеличаше, а покојникове брата Вида у великој жалости тјешеше, а нама уз тужни глас братског саучешће изјавише; такође доживотну благодарност изјављујемо друштву „Српско Словенска Слога“ које је при спроводу учествовало.

У исто вријеме изјављујемо особиту благодарност Црнцима, Стијењанима, Мартињанима Ђурковићима, Сеочанима, Ожежанима и нашим пријатељима Кркељићима (из Лутова) који су, марта ов. г.) на дан покајања у великим масама добоше, те покојника искрено ожалише, а нас у великој тузи и ненакнадимом губитку тјешеше, те тимјем нам у неколико жалости ублажише; такође благодарност изјављујемо нашим комшијама и рођацима који нас први у жалости тјешеше и многобројне покајнице дочекиваше и пратише. Још један пут вјечита хвала свима и свакоме ко нам на којим путем и начином изјави саучешће. Копиље, 10. априла 1910. год.

Ожалошћени: отац Милован; браћа: Машан, Лазар и Видо; супруга Стана; дјеца Перован и Милена са осталом родбином. P.202.бр.307.1,1